

Voortgangsrapportage Gezonde School 2022

**Tussentijdse evaluatie van het
Meerjarenprogramma Gezonde School 2021 – 2024**

Colofon

In opdracht van

De stuurgroep van het programma Gezonde School, namens het Rijksinstituut voor Gezondheid en Milieu (RIVM), de PO-Raad, VO-raad, MBO raad en GGD GHOR Nederland.

Opgesteld door

Marije van Koperen, Maaike Koning, Lieke van Duin, Irma Evenhuis (RIVM).

Marije.van.Koperen@rivm.nl

Met dank aan: alle projectleiders en medewerkers Gezonde School.

29 maart 2023

Niets uit deze uitgave mag op welke wijze dan ook worden gebruikt zonder voorafgaande toestemming van de opdrachtgever.

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	4
Afkortingen en woordenlijst.....	6
1. Inleiding	7
1.1. Opdracht.....	7
1.2. Leeswijzer	7
2. Werkwijze.....	8
2.1. Strategische doelen Gezonde School 2021-2024.....	8
2.2. Gegevensverzameling	9
2.3. Analyse	9
3. Resultaten.....	11
3.1. Werken met de Gezonde School-aanpak.....	11
3.2. Inspiratie en mogelijkheden bij Gezonde School	19
3.3. Blijvend aan de slag met Gezonde School-aanpak.....	24
3.4. Optimaliseren van netwerk en trainingsaanbod professionals	28
3.5. Verankering in lokale en regionale netwerken en beleid	33 ~~32~~
3.6. Legitimiteit van programma	36 ~~35~~
4. Conclusies en aanbevelingen	41

Samenvatting

Gezonde School is een samenwerking tussen de PO-Raad, VO-raad, MBO Raad, GGD GHOR Nederland en het RIVM. Het jaar 2022 is het tweede programmajaar van het meerjarenprogramma Gezonde School 2021-2024. In opdracht van de samenwerkende partijen en op verzoek van de financierende ministeries zijn uitgevoerde activiteiten en resultaten van het programmajaar 2022 bij elkaar gebracht. Deze voortgangsrapportage geeft inzicht in de voortgang van te behalen programmaresultaten in 2024.

Leidend voor de voortgangsrapportage zijn de zes strategische doelen zoals deze in 2020 zijn vastgesteld. Aan alle projectleiders is eind 2022 informatie opgevraagd op de subdoelen en indicatoren behorende bij deze doelen. Deze informatie is enerzijds beschrijvend of kwalitatief en anderzijds kwantitatief. Het kwantitatieve gedeelte is merendeels afkomstig uit het Content Management Systeem van www.mijngezondeschool.nl, zoals ingevoerd door scholen bij aanvraag, toekenning en verantwoording van regelingen en de aanvraag of verlenging van vignetten. Ook is kwantitatieve informatie afkomstig uit de evaluaties van het professionaliseringsaanbod.

In 2022 is het aantal scholen dat in Nederland werkt met de Gezonde School-aanpak voor het tweede jaar op rij gestegen. Inmiddels werkt maar liefst 39% van het totaal aantal scholen in het primair, speciaal en voortgezet onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs in Nederland. Scholen die met de Gezonde School-aanpak werken zijn: scholen die of een geldig vignet Gezonde School hebben, of maximaal drie jaar geleden het ondersteuningsaanbod of de stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit hebben ontvangen, danwel hebben meegedaan aan de tijdelijke regeling van het intensiveringsplan Gezonde School 2021 vanuit het Steunpakket sociaal en mentaal welzijn en leefstijl¹.

Het aantal geldige vignetten is ten opzichte van 2021 iets afgenomen. Het aandeel scholen dat het vignet heeft verlengd is daarentegen toegenomen. Ook zijn er meer scholen die aangeven belangstelling te hebben voor deelname aan een van de regelingen. Met name het aantal scholen met een geldig themacertificaat voor het thema 'Voeding' is in 2022 opvallend afgenomen, daarentegen is het aantal themacertificaten voor het thema 'Relaties en Seksualiteit' juist toegenomen. In 2022 is veel aandacht geweest voor de inzet van Gezonde School-activiteiten. 80% van de scholen dat meedoet aan één van de regelingen zet er minstens één in.

Eind 2022 waren er 379 Gezonde School-adviseurs actief bij de 25 GGD'en. Scholen die meedoen met het ondersteuningsaanbod en de stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit zijn tevreden tot zeer tevreden over de begeleiding van de Gezonde School-adviseurs. Bij een brede uitvraag onder Gezonde School-adviseurs begin 2022 bleek dat de administratieve processen van het aanvragen, verantwoorden en factureren van de regelingen voor scholen toch ingewikkeld zijn; dat de Gezonde

---

¹ Bij al deze regelingen worden scholen ondersteund in het werken met de structurele, integrale en planmatige Gezonde School aanpak door middel van een financiële bijdrage, deskundigheidsbevordering en een x-tal uren advies van een Gezonde School-adviseur.

School-adviseurs daarbij helpen, en dat deze begeleiding ten koste gaat van het inhoudelijk advies op de Gezonde School-aanpak.

Het programma Gezonde School heeft gedurende het jaar gevraagd en ongevraagd advies gegeven of meegedacht met landelijke en regionale initiatieven, bedrijven en organisaties. Kennis en nieuwe wetenschappelijke inzichten van de landelijke kennisinstituten als vanuit eigen literatuuronderzoek als dataverzameling bij scholen en GGD'en is gebruikt voor verbetering van diverse producten; zoals voor de Gezonde School-aanpak, het professionaliseringsaanbod, de website als de themacertificaten. Het nieuwe professionaliseringsaanbod wordt iets beter beoordeeld dan het bestaande aanbod. Het gemiddelde is een 7,5.

In de voortgangsrapportage van het programmajaar 2021 zijn aanbevelingen opgenomen voor de optimalisatie van het programma. Een aantal van deze aanbevelingen zijn daadwerkelijk omgezet in acties in 2022, anderen komen omwille van financiering en planning pas in 2023 aan bod. Het programma laat door middel van deze rapportage zien dat er ook in 2022 op alle doelen activiteiten zijn ondernomen die bijdragen aan het behalen van het doel in 2024. Wel is voor sommige doelen de meetbaarheid een uitdaging. Hier zal in 2023 en 2024 goed naar gekeken moeten worden.

Afkortingen en woordenlijst

Definitie van 'ronde': in dit rapport wordt het woord 'ronde' gebruikt voor een ronde van het ondersteuningsaanbod met de looptijd van een schooljaar en voor een periode van 1 tot 1,5 jaar voor de stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit. Dus 'ronde 2022' betreft de uitvoering van het ondersteuningsaanbod in het schooljaar 2022-2023. Ronde 1 van de stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit is van start gegaan in het najaar 2019, ronde 2 in het voorjaar van 2020 en zo verder. In dit rapport wordt vaak gerefereerd aan scholen, hiermee worden schoollocaties bedoeld. De schoollocaties identificeren zich met een BRIN-nummer² en een locatiecode. In deze rapportage worden termen zoals 'school' en 'schoollocaties' omwille van de leesbaarheid door elkaar gebruikt.

In dit rapport worden de volgende afkortingen gebruikt:

AiG	Alles is Gezondheid
EZK	ministerie van Economische Zaken en Klimaat
FVGW	stimuleringsregeling Fit Veilig en Gezond Werken
GSA	Gezonde School-adviseur (werkzaam bij GGD)
GSC	Gezonde School-coördinator (werkzaam op de school)
hbo	hoger beroepsonderwijs
IenW	ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
IVN	Instituut voor natuureducatie en duurzaamheid
JGZ	Jeugdgezondheidszorg
JOGG	Jongeren op Gezond Gewicht
JLE	Jong Leren Eten
LNV	ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
mbo	middelbaar beroepsonderwijs
NJi	Nederlands Jeugdinstituut
NPA	Nationaal Preventie Akkoord
NPO	Nationaal Programma Onderwijs
OCW	ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
OKO	Opgroeien in een Kansrijke Omgeving
po	primair onderwijs
pabo	pedagogische academie voor het basisonderwijs
SES	sociaal-economische status
so	speciaal onderwijs
SSGS	Specialist Sportieve en Gezonde School - Post-hbo opleiding voor de pabo
SZW	ministerie van Sociale zaken en Werkgelegenheid
vmbo	voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
vo	voortgezet onderwijs
VSG	Vereniging Sport en Gemeenten
vso	voortgezet speciaal onderwijs
VWS	ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

---

² Alle onderwijsinstellingen in Nederland krijgen een nummer van het ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap. Dit heet het BRIN-nummer of ook wel BRIN-code. Het staat voor Basisregistratie Instellingen.

1. Inleiding

Gezonde School is een samenwerking tussen de PO-Raad, VO-raad, MBO Raad, GGD GHOR Nederland en het RIVM. Het jaar 2022 is het tweede programmajaar van het meerjarenprogramma Gezonde School 2021-2024. In opdracht van de samenwerkende partijen en op verzoek van de financierende ministeries zijn uitgevoerde activiteiten en resultaten van het programmajaar 2022 bij elkaar gebracht. Deze voortgangsrapportage geeft inzicht in de voortgang van te behalen programmaresultaten in 2024.

1.1 Opdracht

Aan het einde van ieder programmajaar verantwoordt Gezonde School de activiteiten en resultaten van het programma naar de vier betrokken ministeries en de samenwerkingspartners. Het rapport geeft antwoord op de vraag wat de opbrengsten zijn van het programma Gezonde School in relatie tot de doelen van het meerjarenplan en het geldende jaarplan en beschrijft de voortgang op deze doelen in het licht van de gewenste resultaten in 2024.

In 2022 is de instellingssubsidie van het programma Gezonde School uitgebreid met twee intensiveringen, met als doel verdieping en verbreding van de reguliere uitvoering van het programma Gezonde School. De activiteiten zoals genoemd in de projectplannen van de intensiveringen zijn een aanvulling op de beschreven activiteiten in het jaarplan Gezonde School 2022 en vallen binnen de bestaande organisatiestructuur en geldende afspraken. Er wordt dan ook geen aparte voortgang van de intensiveringen beschreven in deze rapportage.

Daarnaast is er een intensivering voor Welbevinden beschikbaar gesteld, aansluitend bij de landelijke aanpak 'Mentale gezondheid: van ons allemaal'. De voortgang op deze intensivering is opgenomen in het hoofdstuk Resultaten bij Doel 4.

1.2 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt de werkwijze van de verantwoording op de verschillende doelen uiteengezet. In hoofdstuk 3 zijn de in 2022 ondernomen activiteiten en (voorlopige) resultaten van elk strategisch doel en van de doelen van de flankerende regelingen beschreven per paragraaf. In hoofdstuk 4 volgt de conclusie van de evaluatie en de aanbevelingen die daaruit volgen. In deze voortgangsrapportage worden afkortingen gebruikt, deze staan uitgelegd in de woordenlijst op pagina 6.

2. Werkwijze

Dit evaluatierapport van het programmajaar 2022 is opgebouwd rond de strategische doelen van het meerjarenplan Gezonde School 2021-2024 en enkele doelen van flankerende regelingen. De gegevensbronnen welke zijn gebruikt om de voortgang op deze programmadoelen te meten staan in paragraaf 2.2.

2.1 Strategische doelen Gezonde School 2021-2024

In het meerjarenplan zijn zes strategische doelen vastgesteld. Deze strategische doelen zijn verder uitgewerkt in operationele doelstellingen en indicatoren in de Evaluatiematrix behorende bij het meerjarenplan.

- Doel 1** Eén derde van alle schoollocaties in Nederland werkt eind 2024 met de Gezonde School-aanpak³.
- Doel 2** Steeds meer scholen in het primair-, speciaal-, voortgezet- en middelbaar beroeps onderwijs vinden bij Gezonde School inspiratie en mogelijkheden om met de Gezonde School-aanpak aan de slag te gaan.
- Doel 3** Wanneer scholen werken aan gezondheidsbevordering dan doen zij dit planmatig, structureel en integraal, waardoor zij blijvend aan de slag zijn met gezondheidsbevordering.
- Doel 4** Het netwerk aan professionals die op of rondom scholen werken aan gezondheidsbevordering van de jeugd is in omvang toegenomen en het trainingsaanbod voor deze professionals is geoptimaliseerd.
- Doel 5** Het programma Gezonde School is steviger verankerd in het lokale en regionale gezondheidsbevorderingsbeleid en in bijbehorende bestaande structuren en netwerken.
- Doel 6** De legitimiteit van het programma - als hét kanaal richting het onderwijs als het gaat om het bevorderen van een gezonde leefstijl van leerlingen, studenten en medewerkers - is eind 2024 vergroot.

Waar noodzakelijk, zijn bij het beschrijven van de resultaten van de zes strategische doelen ook resultaten van de stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit en van de regeling 'Gezonde School-impuls' meegenomen. Meer resultaten van de stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit staan vermeld in het evaluatierapport ronde 3 en 4⁴. Meer resultaten van het ondersteuningsaanbod ronde 2021 staan vermeld in het evaluatierapport ondersteuningsaanbod

---

³ Medio 2022 is het programmadoel voor de programmaperiode 2021-2024 aangepast. In plaats van het streven om eind 2024 minimaal een derde van het totale aantal scholen in Nederland met de Gezonde School-aanpak aan het werk te hebben met een gezonde leefstijl is dit doel opgehoogd naar 40%. Bij de voortgangsrapportage van 2023 worden de inspanningen en resultaten beoordeeld tegenover dit bijgestelde doel.

⁴ Deze rapportage is in productie bij het RIVM – dd 29 maart 2023

ronde 2021⁵. De voortgang en resultaten van de flankerende regeling ‘Lekker naar Buiten!’ van het programma Jong Leren Eten volgen medio 2022 in een aparte evaluatie. De regeling Fit Veilig en Gezond Werken wordt ook apart geëvalueerd en gerapporteerd.

2.2 Gegevensverzameling

Om een antwoord te vinden op de voortgang per doel van het meerjarenprogramma zijn diverse bronnen gebruikt.

- *Consultatie projectleiders*
Aan de projectleiders van de verschillende deelprojecten is gevraagd informatie aan te leveren op in 2020 vastgestelde indicatoren behorende bij de SMART-doelen van de strategische doelen.
- *CMS Mijngezondeschool.nl*
Er zijn verschillende statistieken uit het Content Management Systeem (CMS) van www.mijngezondeschool.nl gehaald om zicht te krijgen op het aantal aanvragen, toekenningen en verantwoordingen van de verschillende regelingen en vignet aanvragen.
- *Evaluatievragenlijsten van regelingen en deskundigheidsbevordering*
De evaluatievragenlijsten van de regelingen zijn afgenomen bij scholen die hun facturen willen indienen na verantwoording van de regelingen. Ook is deelnemers van deskundigheidsbevordering gevraagd om de trainingen te evalueren met een digitale vragenlijst.
- *Aanvraagformulieren voor een themacertificaat t.b.v. het vignet Gezonde School*
- *Programma evaluatie Gezonde School 2017-2020 en Voortgangsrapportage 2021*
Het evaluatierapport van de voorgaande programmaperiode en het eerste jaar van het nieuwe programma is waar mogelijk ondersteunend aan de duiding van groei en verandering.
- *Evaluatierapporten van het ondersteuningsaanbod ronde 2021 en de stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit ronde 3 en 4.*

Voor de leesbaarheid is er in deze voortgangsrapportage voor gekozen om niet bij elk afzonderlijk resultaat de bron te vermelden. Wanneer er niets vermeld staat, is de bron doorgaans het CMS van mijngezondeschool.nl, de consultatie van projectleiders en de evaluatievragenlijsten. Wanneer andere bronnen zijn gebruikt, is dit zoveel mogelijk vermeld.

2.3 Analyse

In de analyse is gekeken naar doelrealisatie: wat is de voortgang op de strategische doelen? Ten behoeve van het beschrijven van de voortgang zijn op hoofdlijnen activiteiten zoals genoemd in het meerjarenplan, het jaarplan 2022 en de drie intensiveringen beschreven. Daarnaast is ook gekeken naar opbrengsten van Gezonde School die niet in de doelen stonden beschreven (zoals de samenwerking met de post-hbo opleiding Specialist Sportieve & Gezonde School).

Met behulp van voetnoten en bronvermeldingen zijn de keuzes en berekeningen in dit evaluatierapport zoveel mogelijk toegelicht en verantwoord. Eén specifiek punt verdient hier een toelichting: het totaal aantal scholen in Nederland. Dit cijfer is belangrijk om het percentage scholen te kunnen berekenen dat met Gezonde School is bereikt. Het totaal aantal scholen in Nederland in het primair, speciaal en voortgezet onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs (po, so, vo en mbo) is aan verandering onderhevig vanwege opheffing, fusie of afsplitsing van scholen. In navolging van de

---

⁵ Deze rapportage is in productie bij het RIVM – dd 29 maart 2023

aanbevelingen van het Evaluatierapport 2017-2020 is voor de voortgangsrapportage van deze programmaperiode gekozen om uit te gaan van een totaal aantal schoollocaties op 1 december van het programmajaar. Dit aantal fluctueert en zal gedurende gehele programmaperiode jaarlijks worden bijgesteld naar aanleiding van de bronbestanden zoals genoemd van tabel 1.

Tabel 1. Aantal schoollocaties in Nederland per onderwijstype (december 2022).

	Aantal schoollocaties	Bron	Opmerking
po-so	6.563	https://www.ocwincijfers.nl/sectoren/primair-onderwijs/instellingen/aantal-scholen-in-het-primair-onderwijs (d.d. 9-11-2022)	44 VSO scholen handmatig hieruit verwijderd
vo-vso	1.488	https://www.ocwincijfers.nl/sectoren/voortgezet-onderwijs/instellingen/aantal-vo-scholen (d.d. 9-11-2022)	44 VSO scholen handmatig hierbij opgeteld
mbo	572	MBO raad afdeling Communicatie (peildatum december 2022)	aantal mbo-instellingen via https://www.ocwincijfers.nl/sectoren/middelbaar-beroepsonderwijs/instellingen/aantal-instellingen-mbo = 61 (peildatum december 2022)
Totaal	8.623		

3. Resultaten

In het resultaten hoofdstuk wordt per paragraaf de voortgang op een van de zes strategische doelen besproken en activiteiten en resultaten geduid. Hierbij is gebruik gemaakt van de activiteiten en procesdoelen zoals beschreven in het meer specifieke jaarplan 2022 (Gezonde School, 2021) en van de SMART-subdoelen zoals vermeld in het evaluatieplan en -matrix behorende bij het Meerjarenplan programma Gezonde School 2021-2024.

3.1 Werken met de Gezonde School-aanpak

Een derde van alle schoollocaties in Nederland werkt eind 2024 met de Gezonde School-aanpak.

De Gezonde School-aanpak helpt scholen om planmatig integraal en structureel te werken aan leefstijlthema's naar keuze. Via een stappenplan werken scholen aan de vier pijlers van Gezonde School te weten educatie, signaleren, schoolomgeving en beleid. Het stappenplan is beschikbaar op de website en wordt uitgedragen door de Gezonde School-adviseurs. Gezonde School biedt financiering en ondersteuning voor scholen via het ondersteuningsaanbod en andere regelingen (zie tabel 2). Scholen die voldoen aan vastgestelde criteria kunnen een Gezonde School vignet behalen, zij mogen zich dan drie jaar lang Gezonde School noemen.

Tabel 2. Gezonde School regelingen voor scholen in 2022

Naam regeling	Financiële bijdrage per schoollocatie	Ondersteuning Gezonde School-adviseur	Scholing Gezonde School-aanpak en thema verdieping
Ondersteuningsaanbod	€3000,-	10 uur	Ja
Stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit	€8000,- (ronde 1) €5000,- (ronde 2 t/m 6)	20 uur	Ja
Fit, Veilig, Gezond werken (alleen mbo, pilot in 2022, start ronde 1 2023)	€5000,-	10 uur	Ja ⁶
Lekker naar Buiten! – stimuleringsbijdrage (programma Jong Leren Eten)	Max €2000,- op basis van onkostenvergoeding	Niet vergoed	Nee

De tabellen 3 t/m 8 laten het aantal schoollocaties per regeling zien. In de tabellen staat hoeveel schoollocaties een regeling hebben aangevraagd, aan hoeveel schoollocaties deze is toegekend en hoeveel schoollocaties de regeling hebben verantwoord en uitgekeerd gekregen. Schoollocaties kunnen in de tabellen 3 t/m 8 dubbel voorkomen. Dat gebeurt bijvoorbeeld wanneer een school het ondersteuningsaanbod heeft aangevraagd en daarna een vignet, of wanneer de Impuls regeling is

⁶ In de pilot van deze regeling konden de deelnemende mbo scholen gebruik maken van het bestaande professionaliseringsaanbod, voor ronde 1 van deze regeling welke in september 2023 van start gaat zal het scholingsaanbod goed aansluiten bij deze regeling.

toegekend en daarna de stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit. In tabel 9 zijn de totalen ontdebeld en is het percentage scholen dat eind 2022 werkt met de Gezonde School-aanpak te vinden (zie Toelichting 1). Het intrekken van toekenningen gedurende de ronde kan zowel gebeuren omdat blijkt dat de school niet aan de gestelde criteria voldoet of omdat een school zichzelf terugtrekt (tijdgebrek, verschuiving van prioriteiten).

Toelichting 1 - 'Scholen die werken met de Gezonde School-aanpak'

Werken met de Gezonde School-aanpak doen scholen die

- een geldig vignet Gezonde School hebben door het behalen van minstens één themacertificaat (een vignet is drie jaar geldig, dus sinds december 2019);
- het ondersteuningsaanbod ronde 2019, 2020 of 2021 toegekend hebben gekregen en dit hebben verantwoord (de maximalisatie van drie jaar sluit aan bij de geldigheid van een vignet van drie jaar) én de scholen die voor ronde 2022 een toekenning hebben gekregen;
- de stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit van ronde 1 t/m 4 hebben verantwoord. En scholen die ronde 5 en 6 van deze stimuleringsregeling toegekend hebben gekregen (dit zijn scholen die eind 2022 bezig zijn met de Gezonde School-aanpak);
- die de regeling Gezonde School-impuls toegekend hebben gekregen in 2021.

Let op: deze definitie wordt jaarlijks aangepast, afhankelijk van de geldende regelingen die scholen faciliteren bij het werken met de Gezonde School-aanpak en de geldigheid van het vignet

Schoollocaties met ondersteuningsaanbod

Tabel 3 en 4 laten het aantal schoollocaties met een ondersteuningsaanbod zien. In figuur 1 is te zien dat schoollocaties met een ondersteuningsaanbod zich in heel Nederland bevinden. Het ondersteuningsaanbod bestaat uit een financiële bijdrage (€3.000 euro per schoollocatie) en maximaal 10 uur begeleiding van een Gezonde School-adviseur van de GGD. De financiële bijdrage kan bijvoorbeeld worden gebruikt voor het aanstellen van een Gezonde School-coördinator binnen school of het inkopen van Gezonde School-activiteiten. Ook heeft de school de mogelijkheid om deel te nemen aan het landelijke georganiseerde professionaliseringsaanbod (voorheen deskundigheidsbevordering).

Tabel 3. Aantal aanvragen, toekenningen en uitkeringen van het ondersteuningsaanbod per ronde.

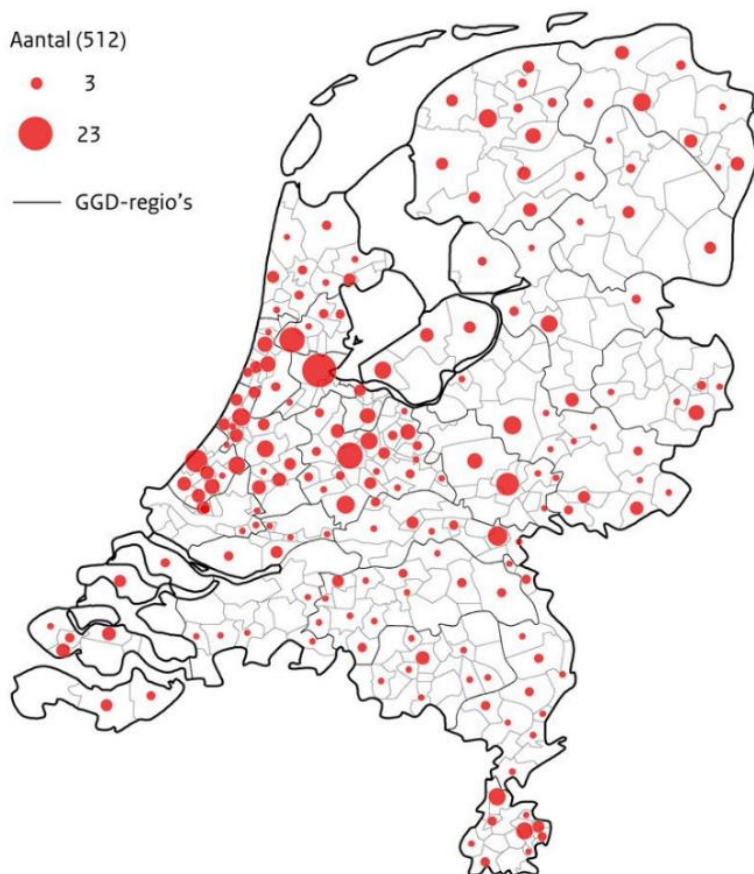
	Ronde 2019	Ronde 2020	Ronde 2021	Ronde 2022	Totaal
Aangevraagd	1.214	984	874	900	3.972
Toegekend	861	464	550	900	2.775
Waarvan uit middelen:					
Gezonde School regulier	550	0	550	550	1650
Nationaal Preventie Akkoord	200	280	0	350	830
Gezonde Relaties & Seksualiteit*	103	0	0	0	103
onderbesteding Gezonde School	8	184	0	0	192
Ingetrokken gedurende ronde	-91	-43	-33	ntb**	ntb**
Totaal verantwoord en uitgekeerd	770	421	517	ntb**	ntb**

*Vanaf ronde 2020 zijn deze gelden uit het ondersteuningsaanbod Gezonde School gehaald en in de stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit geplaatst. ** ronde 2022 loopt t/m augustus 2023; omdat scholen zich gedurende de ronde nog kunnen terugtrekken is het aantal scholen dat verantwoord nog niet bekend.

Tabel 4. Aantal toekenningen van het ondersteuningsaanbod per ronde per onderwijstype.

	Ronde 2019	Ronde 2020	Ronde 2021	Ronde 2022	Totaal*
Toegekend	861	464	550	900	2775
Waarvan po-so	587	318	407	544	1856
Waarvan vo-vso	205	102	106	276	689
Waarvan mbo	69	44	37	80	230

*Let op: scholen die meerdere jaren het ondersteuningsaanbod hebben gehad, zijn hier dubbel geteld.

Figuur 1: Spreiding van scholen met ondersteuningsaanbod ronde 2021 over gemeenten en GGD' in Nederland die de evaluatievragenlijst hebben ingevuld (RIVM, 2023a)

Schoollocaties met stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit

In 2019 kwam er naast het ondersteuningsaanbod een aparte stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit⁷. Tabel 5 laat het aantal scholen zien dat sinds de start in 2019 heeft gewerkt met de stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit.

⁷ Zie website Gezonde School [Stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit | Gezonde School](#)

Tabel 5. Aantal aanvragen, toekenningen en uitkeringen van de stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit per ronde.

Rondes	totaal tranche 1 [^]	ronde 3 2020	ronde 4 2021	ronde 5 2021	ronde 6 2022	totaal tranche 1 en 2**
Aangevraagd	617	399	421	325	313	2075
Toegekend	617	263	304	267	115	1566
Ingetrokken	-80	-27	-43	ntb*	ntb*	ntb*
Totaal verantwoord	537	236	261	ntb*	ntb*	ntb*

[^] uit Evaluatierapport stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit Tranche 1

* De einddatum voor verantwoording voor ronde 5 en 6 is pas in oktober 2023.

**Let op: scholen die meerdere jaren de regeling toegekend hebben gekregen zijn hier dubbel geteld

Schoollocaties met vignet Gezonde School

Het vignet Gezonde School is het kwaliteitskeurmerk voor scholen die werken aan het verbeteren van de gezondheid van hun leerlingen en studenten met de Gezonde School-aanpak. Het vignet wordt ten eerste male verkregen met het eerste toegekende themacertificaat. De beoordeling van aanvragen wordt gedaan door externe themaexperts, de kennispartners van Gezonde School. Tijdens de geldigheidsduur van het vignet (drie jaar) kunnen scholen zonder extra kosten aanvullende themacertificaten aanvragen. Tabel 6 en 7 laten het aantal themacertificaten en aantal schoollocaties met een vignet zien.

Tabel 6. Aantal geldige themacertificaten per thema per jaar (geteld in het vierde kwartaal).

	2019	2020	2021	2022
Voeding	653	754	708	589
Bewegen en sport	832	920	901	878
Welbevinden	433	546	570	575
Roken, alcohol- en drugspreventie	54	77	70	67
Relaties en seksualiteit	101	132	209	298
Milieu en natuur	31	51	54	56
Fysieke veiligheid	100	15	0	10
Totaal per jaar	2.114	2.495	2.522	2.473

Tabel 7. Aantal schoollocaties met een geldig vignet Gezonde School per onderwijstype (geteld in het vierde kwartaal).

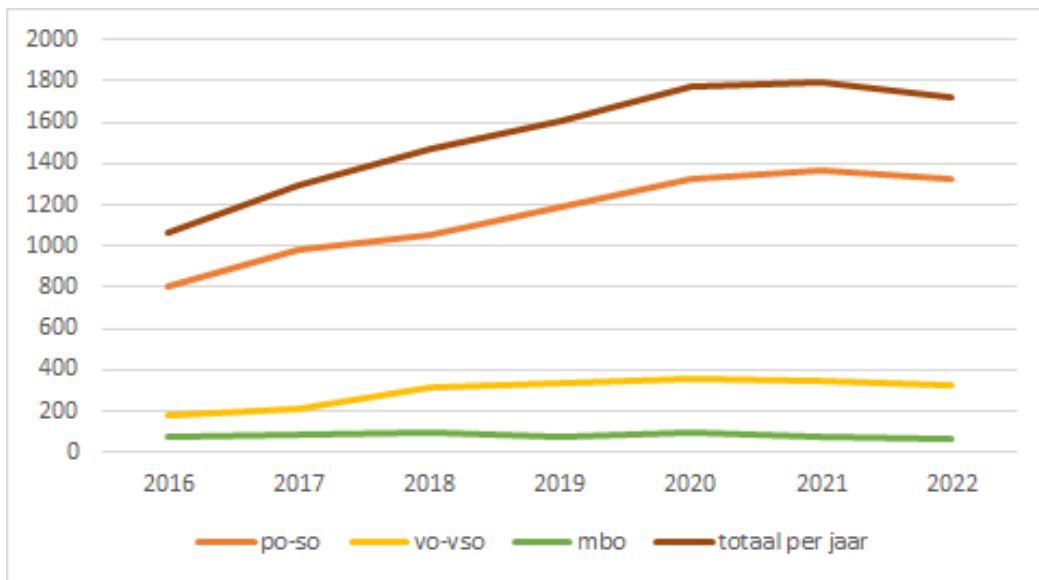
	2019	2020	2021	2022	% van scholen in Nederland*
Po-so	1.188	1.324	1.368	1325	20%
Vo-vso	336	357	344	323	22%
Mbo	80	92	78	69	12%
Totaal per jaar	1.604	1.773	1790	1717[^]	20%

* voor de berekening zie tabel 1

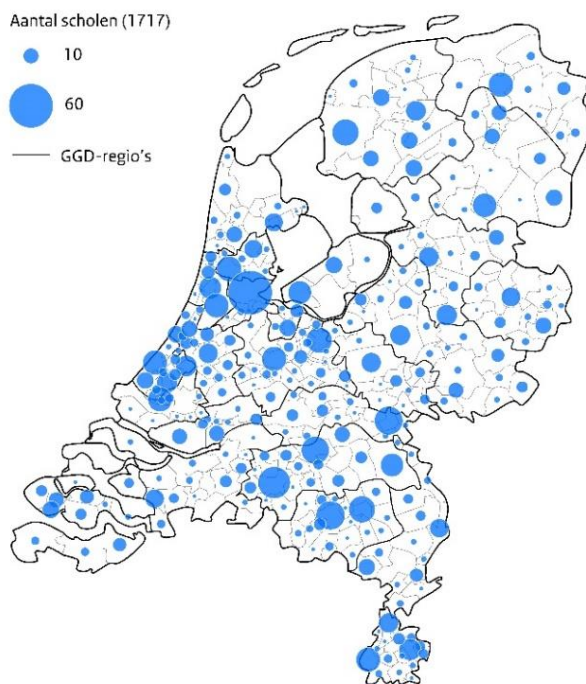
[^] Deze scholen hebben in totaal 2473 geldige themacertificaten, zie ook tabel 6

Al sinds de start van Gezonde School in 2012 stijgt jaarlijks het aantal themacertificaten en vignetten (zie figuur 2). Deze stijging is sinds 2019 iets aan het afvlakken. In 2022 is er voor het eerst een lichte

daling te zien. Met name het aantal scholen met een geldig themacertificaat voor het thema 'Voeding' is in 2022 opvallend afgenomen, daarentegen is het aantal themacertificaten voor het thema 'Relaties en Seksualiteit' juist toegenomen. Met ingang van 1 januari 2022 was het voor het primair en speciaal onderwijs niet meer mogelijk om een vignet aan te vragen voor de thema's 'Roken en alcohol' en 'Fysieke veiligheid'. De tien themacertificaten in tabel 6 bij 'Fysieke veiligheid' die in 2022 zijn toegekend waren het gevolg van een aanvraag traject dat was gestart in 2021. Figuur 3 laat zien dat schoollocaties met een themacertificaat over heel Nederland zijn te vinden, de meeste scholen met een themacertificaat bevinden zich in de gemeente Amsterdam.

Figuur 2: weergave groei aantal vignetten Gezonde School 2016-2022 per onderwijstype

Figuur 3: Spreiding van scholen met vignet Gezonde School over gemeenten en GGD-regio's in Nederland. (Peildatum 31-12-2022)

Kwetsbare doelgroepen

Het programma Gezonde School is gericht op alle leerlingen en studenten in het po, so, vo en mbo. Daarbij gaat er speciaal aandacht uit naar scholen met leerlingen die meer dan anderen het risico lopen op het ontwikkelen van een ongezonde leefstijl. In het programma zijn daarom de volgende prioritaire doelgroepen vastgesteld: speciaal onderwijs-scholen, po-scholen met lage SES-leerlingen, vo-scholen met vmbo basis/kader leerlingen en mbo scholen met entree/niveau 2 studenten.

In tabel 8 is weergegeven hoeveel schoollocaties het ondersteuningsaanbod van ronde 2021 en de stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit ronde 3 en 4 hebben ingezet voor specifieke kwetsbare doelgroepen. Het aandeel kwetsbare doelgroepen in het po is relatief laag, vergeleken met het aandeel kwetsbare doelgroepen in vo en mbo. Omdat po-scholen met lage SES-leerlingen nog niet zijn meegeteld, liggen de werkelijke percentages naar verwachting hoger. Het programma is bezig om de gewichtenregeling⁸ voor het primair onderwijs hierbij te kunnen toepassen.

Tabel 8. Percentage schoollocaties met kwetsbare doelgroepen of hoogrisicogroepen van totaal aantal schoollocaties per regeling (RIVM, 2023a) (RIVM, 2023b)

	Totaal		Po - so		Vo (vso/vmbo basis en kader)		Mbo (entree, niveau 2)	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Ondersteuningsaanbod ronde 2021	517	24%	50	13%	42	42%	32	91%
Stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit ronde 3 en 4	497	51%	51	20%	146	82%	54	89%

Aantal schoollocaties dat met de Gezonde School-aanpak werkt

Tabel 9 laat zien dat in totaal 3368 schoollocaties in 2022 werkten met de Gezonde School-aanpak volgens de definitie zoals beschreven in Toelichting 1. Dit komt neer op 39% van alle schoollocaties in Nederland.

---

⁸ Sinds 2018 wordt gewerkt met de gewichtenregeling, een landelijke subsidieregeling waarbij basisscholen subsidie van de rijksoverheid ontvangen naarmate het gemiddelde gewicht van leerlingen zwaarder is. Het gewicht houdt in dat een leerling op basis van het opleidingsniveau van de ouders/verzorgers wordt 'gewogen'. Echter de gewichten zoals scholen die hebben ingevuld blijken nog onvoldoende bruikbaar om te bepalen of een school tot de kwetsbare doelgroep behoort.

Tabel 9. Aantal schoollocaties dat in 2022 (nog) heeft gewerkt met de Gezonde School-aanpak.

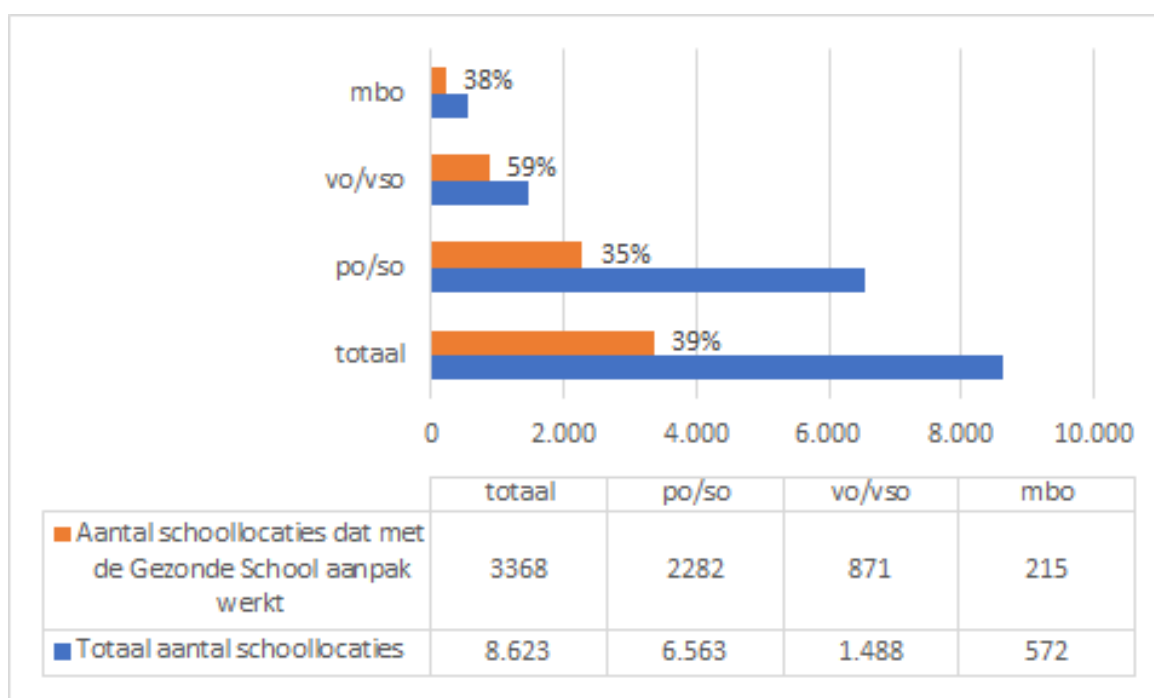
	Totaal OA*	Totaal GR&S**	Totaal Impuls***	Totaal vignet	Totaal	Totaal ontubbeld
Aantallen schoollocaties	2608	1416	359	1717	6.100	3.368
% van totaal aantal scholen in Nederland^	30%	16%	4%	20%	-	39%

* De som van verantwoorde schoollocaties van ondersteuningsaanbod ronde 2019, 2020 en 2021 en het aantal scholen met een toekenning van ronde 2022 (tabel 3)

**De som van verantwoorde schoollocaties stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit ronde 1 t/m 4 en aantal scholen met een toekenning van ronde 5 en 6 (tabel 5)

*** zie voortgangsrapportage 2021

^ zie tabel 1 (n=8623)

Figuur 4: Aantal schoollocaties dat werkt met de Gezonde school-aanpak per onderwijstype en als onderdeel van het totaal

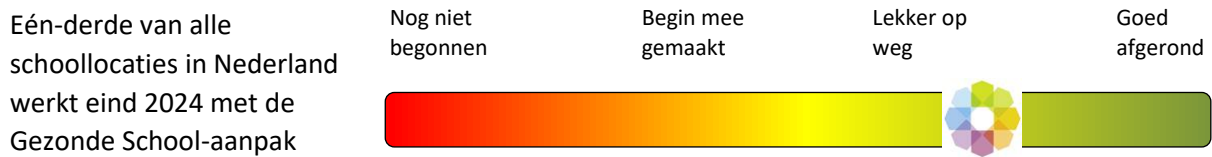
Flankerende regelingen

De flankerende regeling 'Lekker naar Buiten!' (van het programma Jong Leren Eten) heeft in ronde 4 (2021-2022) 353 scholen geholpen om meer en op een interactieve wijze aandacht te besteden aan gezonde voeding en kinderen te leren over herkomst en duurzaamheid van voeding. Van deze 353 scholen zijn 186 doorgegaan naar een andere regeling binnen het programma. Het totaal aantal schoollocaties dat de afgelopen jaren 'lekker naar buiten' is gegaan is 1.464.

In 2022 is de nieuwe regeling Fit Veilig en Gezond Werken in het MBO gestart dankzij ondersteuning van het ministerie van SZW. Er zijn 16 scholen in schooljaar 2022-2023 gestart in een pilot.

Wat is de voortgang op het doel?

Wanneer bovenstaande activiteiten en resultaten worden bekeken in relatie tot het doel, kan voor eind 2022 het volgende worden gesteld met betrekking tot de voortgang van dit doel:

Doel 1

Eind 2022 werkt 39% van alle schoollocaties in Nederland met de Gezonde School-aanpak. Dit doel voor 2024 is met de extra intensiveringen vanuit het Nationaal Preventieakkoord goed op weg. In 2021 was het percentage 34%. Gemiddeld 37,5% van de scholen gebruikt de regelingen voor kwetsbare doelgroepen zoals speciaal onderwijs, vmbo basis/kader en mbo entree/ niveau 2 studenten of voor de hoogrisicogroepen binnen de stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit. Dit percentage is iets hoger dan in 2021.

Er is geen sterke stijging van aantal vignetten in 2022. Wel lijkt er een vertraging in het aantal vignetaanvragen te zitten, immers het aantal aanvragen voor de maanden januari en februari 2023 is veel hoger dan in voorgaande jaren. Er waren in 2022 meer mogelijkheden voor toekenningen van scholen aan de regelingen. De huidige groei van het percentage scholen dat werkt met de Gezonde School-aanpak lijkt dan ook afhankelijk van het aantal scholen dat deelneemt aan de regelingen.

+/-

Scholen die werken met de Gezonde School-aanpak via de regelingen maken progressie op de vier pijlers van Gezonde School. Van scholen die ooit hebben gewerkt met de Gezonde School-aanpak is onvoldoende duidelijk of deze progressie wordt vastgehouden danwel of het kwaliteitsniveau van werken met de Gezonde School-aanpak hetzelfde niveau heeft behouden. Beter inzicht hierin is relevant. Ook belangrijk is om een manier te vinden om scholen die werken met de Gezonde School-aanpak maar niet bekend zijn bij het programma in beeld te krijgen.

De scholen die meedoen met de flankerende regelingen zijn niet meegeteld in het totaal van scholen die werken met de aanpak. Ongeveer de helft van deze scholen gaan door in een regeling of vignet na verloop van tijd. Dus om het aantal scholen dat werkt met de Gezonde School-aanpak op te hogen is het van belang om scholen middels een flankerende regeling al kennis te laten maken met Gezonde School.

3.2 Inspiratie en mogelijkheden bij Gezonde School

Steeds meer scholen in het primair, speciaal en voortgezet onderwijs en in het middelbaar beroepsonderwijs vinden bij Gezonde School inspiratie en mogelijkheden om met de Gezonde School-aanpak aan de slag te gaan.

Om te bepalen wat de voortgang is op dit doel worden activiteiten en resultaten van het programma Gezonde School beschreven die scholen faciliteren en inspireren om een gezonde leefstijl van leerlingen, studenten en medewerkers te bevorderen.

Belangstelling van scholen in werken met Gezonde School

Uit de informatie van doel 1 blijkt dat er een lichte afname is van het aantal themacertificaten en vignetten in 2022 (tabel 6 en 7). Ook is het aantal aanvragen voor deelname aan de stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit afgenomen ten op zichte van de voorgaande twee jaren. De belangstelling voor het ondersteuningsaanbod is daarentegen hoger dan de jaren ervoor. Hiervoor was wel noodzakelijk om de inschrijving voor de regeling langer op te laten staan. De stijging in belangstelling voor het ondersteuningsaanbod kan geïnterpreteerd worden als 'meer scholen vinden het programma Gezonde School en willen graag aan de slag met de Gezonde School-aanpak'. Er kunnen meerdere oorzaken zijn van de daling van belangstelling voor de stimuleringsregeling Gezonde Relaties & seksualiteit.

Inspiratie door Gezonde School

Gezonde School inspireert scholen om met de Gezonde School-aanpak aan de slag te gaan. Bijvoorbeeld door de organisatie van evenementen, via informatie op de website www.gezondeschool.nl, via webinars en voorlichtingsbijeenkomsten (zoals voor de regeling Fit Veilig en Gezonde Werken voor het mbo of de Dag van de Gezonde School), via de Gezonde School-adviseurs, de sociale media kanalen, de nieuwsbrieven en de ontwikkeling en het aanbod van nieuwe producten en activiteiten. In het najaar van 2022 is informatie en inspiratie over Gezonde School en de Gezonde School-aanpak doelgroepgericht gedeeld via artikelen in diverse online en offline onderwijs vakmedia, ondersteund door digitale banners en nieuwsbriefitems. Ook is er een aparte landingspagina op de website gemaakt om nieuwe scholen op weg te helpen aan de slag te gaan: Gezondeschool.nl/aanpakken-maar.

In 2022 is ingespeeld op actuele thema's door informatieve webinars te organiseren. Thema's waren 'Natuur en milieu', 'Voeding' en 'Bewegen en sport', 'het Speciaal Onderwijs', 'Van weerstand naar draagvlak', 'Borging: blijvend aan de slag met de Gezonde School-aanpak' en aansluitend bij de stimuleringsregeling Gezonde Relaties en Seksualiteit een verdiepende online scholing over 'Werken aan een Veilig schoolklimaat'. Ook zijn er online bijeenkomsten georganiseerd voor startende scholen. Een intensief ontwikkeltraject met trainers van online scholingen heeft ervoor gezorgd dat het aanbod nog beter aansluit bij behoeften van scholen.

Via de gerichte content en kanalenstrategie ontvangen scholen continu relevante informatie over het bevorderen van een gezonde leefstijl in het onderwijs. In november 2022 vond de Dag van de Gezonde School plaats. Dit was een fysiek evenement met 120 deelnemers.

Daarnaast zijn er in 2022 een aantal concrete producten ontwikkeld om scholen te inspireren en faciliteren in het werken met de Gezonde School-aanpak:

- *Discussiekaarten Leerling participatie po, so en studentenparticipatie mbo*

De discussiekaarten met stellingen helpen docenten en leerkrachten om in de klas het gesprek aan te gaan met leerlingen en studenten over hun wensen aangaande gezondheid en gezond gedrag. En wat zij concreet verstaan onder onderwerpen zoals 'werken aan welbevinden' of 'een groene omgeving in en om de school'. Voor het vo waren deze al in 2021 gemaakt, deze is verbeterd in 2022.

- *Trainingen specifiek voor gevorderde scholen*

Deze trainingen omvatten informatie voor scholen die al langer bezig zijn met gezondheid en gezonde leefstijl om hen te stimuleren en inspireren om te verdiepen op een eerder gekozen thema, om te verbinden met een aanpalend thema of om te verbreden naar een ander thema.

- *Vernieuwde basistraining voor Gezonde School-adviseurs*

De basistrainingen voor Gezonde School-adviseurs is vernieuwd, om zo nog meer in te spelen op alle mogelijkheden die de Gezonde School-aanpak biedt.

Ondersteuning door Gezonde School-adviseurs

Een belangrijke schakel in goede dienstverlening, advisering en inspiratie van scholen die aan de slag willen met de Gezonde School-aanpak is de Gezonde School-adviseur. Naar aanleiding van de aanbevelingen uit de voortgangsrapportage 2021 is begin 2022 een brede uitvraag gedaan onder Gezonde School-adviseurs. Hierbij zijn succesverhalen, ervaringen en verbeterpunten in de advisering over werken met de Gezonde School-aanpak werd opgehaald.

Over het algemeen zijn de Gezonde School-adviseurs tevreden over de samenwerking met het landelijk programma. Zij merken dat het programma lokaal beter gepositioneerd is en er steeds beter contact is met lokale partners en belanghebbenden van leefstijl jeugd. De Gezonde School-adviseurs zijn echter kritisch over de inrichting van processen en regelingen van Gezonde School, er is volgens hen veel ruimte voor verbetering. Enkele verbeterpunten waren:

- De ondersteuning van scholen in de administratieve processen van het aanvragen, verantwoorden en factureren van de vele regelingen kost hen veel tijd. Dit gaat ten koste van tijd voor het inhoudelijk advies.
- Er zouden meer mogelijkheden moeten zijn om met beginnende en gevorderde scholen op maat te kunnen werken.
- Er is behoefte aan mogelijkheden voor ondersteuning van scholen-zonder-stimuleringsregeling, waarbij een gezonde leefstijl integraal sterker geadresseerd kan worden met minder focus op een specifiek thema.
- Meer aandacht voor thema's als armoede, kansengelijkheid, financiële gezondheid en duurzaamheid is gewenst.

Deze inzichten en behoeften zijn enerzijds dankzij de extra intensiveringen al in 2022 opgepakt en andere worden in de toekomst gebruikt om het programma en het aanbod voor scholen verder te optimaliseren.

In 2022 is het datadashboard voor Gezonde School-adviseurs ontwikkeld in samenwerking met de GGD Utrecht. In dit datadashboard wordt onder andere data uit open databronnen over prevalentie

van ziekte en gezondheid gekoppeld aan scholendata van Gezonde School. Het biedt Gezonde School-adviseurs en het programmabureau informatie om te komen tot landelijke en regionale data voor (gebieds)gerichte beleids- en communicatiekeuzen. Ook zijn diverse communicatiemiddelen in 2022 aangepast naar aanleiding van de wensen van Gezonde School-adviseurs. Ook is er een serie met artikelen gemaakt voor Gezonde School-adviseurs om van elkaar te leren en elkaar te inspireren.

Additionele middelen voor de GGD'en

Vanuit een van de intensiveringen kwamen additionele middelen beschikbaar voor de GGD'en⁹. Met deze middelen konden de GGD'en 70 uur van een Gezonde School-adviseur extra inzetten. Het doel was om te achterhalen of de Gezonde School-adviseurs met deze extra uren hun expertise inderdaad breder en ook eerder konden inzetten dan alleen voor scholen die een toekenning hadden gekregen voor een van de regelingen of bij wie de regeling al beëindigd was. Uit de evaluatie van deze intensiveringsgelden bleek dat er meer persoonlijk contact was met scholen en gemeenten, dat er veel nieuwe scholen geïnformeerd konden worden over het programma Gezonde School en dat er meer ruimte in de uren van de Gezonde School-adviseurs was om Gezonde School aan te laten sluiten bij zowel nieuwe als bestaand beleid van de gemeenten aangaande gezondheid en leefstijl Jeugd. Ook was er meer ruimte voor intern overleg met bijvoorbeeld JGZ-professionals, adviseurs Publieke Gezondheid of met de Epidemiologen, afstemming met lokale samenwerkingspartners, het verzorgen van presentaties of workshops op scholen, voor ouders en in gemeenten en de ondersteuning bij een aanvraag van een vignet. De Gezonde School-adviseurs hebben in het afsluitende gesprek aangegeven dat zij de extra algemene uren als zeer positief hebben ervaren en dat zij hierdoor de mogelijkheid hebben gehad om meer en andere activiteiten uit te voeren welke zij hebben gedragen aan meer en betere contacten met scholen en gemeenten.

Aansluiten bij wensen en behoeften

Om te zorgen dat scholen geïnspireerd raken om met Gezonde School aan de slag te gaan is inzicht in hun wensen en behoeften van belang. Deze inzichten worden gebruikt in de productontwikkeling en procesoptimalisatie. Enkele voorbeelden van een dergelijke uitvraag in 2022 zijn:

- *De inzet van het Gezonde School-panel*
Nieuwe producten en diensten worden voorgelegd aan de doelgroep via het scholenpanel. In 2022 is het panel drie keer benaderd om een vragenlijst in te vullen. Er is onder andere gevraagd naar randvoorwaarden en wat succesfactoren zijn voor scholen bij het werken aan gezonde leefstijl op school en het blijven werken met de Gezonde School-aanpak. Er is ook gevraagd naar de mening van scholen over de werkwijze voor het verlengen van een vignet.
- *Verdiepende interviews met scholen en focusgroepen met Gezonde School-adviseurs*
  - *Over randvoorwaarden en succesfactoren*
In aanvulling op het panel zijn scholen in verdiepende interviews bevraagd op randvoorwaarden en succesfactoren voor het werken aan een gezonde leefstijl. Specifiek is gevraagd naar verbeteringen in informatie en tools in het stappenplan van de Gezonde School-aanpak. Ook de Gezonde School-adviseurs zijn bevraagd over randvoorwaarden en succesfactoren voor scholen in het werken aan een gezonde leefstijl. Verder is er een

---

⁹ De pilot Oriëntatie en de pilot Borging

verdieping gedaan onder de Gezonde School-adviseurs met betrekking tot de wensen en behoeften aangaande de 'Basis op Orde' en 'Whole School Approach' en het (succesvol) integreren van werken met de Gezonde School-aanpak; twee onderwerpen die ook al in 2021 voorgelegd zijn.

- *Over het verbeteren van het professionaliseringsaanbod*

Gezonde School-coördinatoren en Gezonde School-adviseurs zijn bevroegd over welke onderwerpen zij graag scholing wilde ontvangen. Daarop zijn een aantal trainingen ontwikkeld en aangeboden in 2022. Als gevolg van de uitvraag is voor nieuwe Gezonde School-adviseurs een professionaliseringstraject georganiseerd waarbij het leren van elkaar centraal staat, onder leiding van een ervaren Gezonde School-adviseur. Voor ervaren Gezonde School-adviseurs is gestart met de voorbereiding voor een professionaliseringstraject in 2023 onder leiding van een externe procesbegeleider.
- *Gesprekken gevoerd met actoren rondom vignet*

Het proces om het vignet Gezonde School te verlengen moet eenvoudiger zo bleek al uit het panel. In navolging hierop zijn verdiepende gesprekken gevoerd met Gezonde School-coördinatoren, schooldirecteuren, Gezonde School-adviseurs en kennisinstituten (beoordelaars vignet Gezonde School) om de mogelijkheden hiervoor te verkennen en de wijze waarop. Er ligt momenteel een voorstel voor het vereenvoudigen, deze wordt in 2023 nogmaals voorgelegd aan een bredere groep scholen en Gezonde School-adviseurs.
- *Behoeftonderzoek doorontwikkeling ondersteuningsaanbod*

In 2022 heeft een behoefteonderzoek plaatsgevonden ten behoeve van de optimalisatie van het ondersteuningsaanbod. Alle bestaande data van registraties en evaluaties van scholen die sinds 2018 hadden meegedaan aan het ondersteuningsaanbod is opnieuw bekeken. Daarnaast zijn Gezonde School-coördinatoren en Gezonde School-adviseurs geïnterviewd over hun ervaringen, wensen en behoeften met het ondersteuningsaanbod. Deze informatie heeft tot aanbevelingen voor doorontwikkeling van het ondersteuningsaanbod geleid. Deze aanbevelingen hadden betrekking op: het verbeteren van de communicatie naar scholen over het ondersteuningsaanbod, meer transparantie rondom de aanvraagprocedure en toekenningscriteria, meer aandacht voor het creëren van draagvlak en borging van gezondheidsbevordering en aandacht voor gezonde leefstijl in de school en het monitoren van aandacht voor Gezonde School bij de scholen die mee hebben gedaan met het ondersteuningsaanbod. Daarnaast biedt het onderzoek aanknopingspunten voor verdere doorontwikkeling richting maatwerk voor scholen. Quick wins zijn in 2022 direct doorgevoerd.
- *Uitvraag naar digitale procestool*

Om scholen nog beter te inspireren en te faciliteren in het werken met de Gezonde School-aanpak is in 2022 ingezet op de ontwikkeling van een digitale procestool. Hiervoor zijn vele gesprekken en interviews geweest met scholen en Gezonde School-adviseurs. Dit heeft geleid tot een onderbouwd advies voor de ontwikkeling van de digitale procestool in aansluiting met een nieuwe digitale werkwijze voor het professionaliseringsaanbod.
- *Rebranding van het programma*

Het programma Gezonde School was toe aan een visuele opknapbeurt. In 2022 is het logo en de huisstijl aangepast. Verschillende professionals betrokken bij het programma hebben hier een stem ingehad. Sinds september 2022 hanteert het programma een nieuw slogan: *Samen met*

onderwijsprofessionals maken we een gezonde leefstijl vanzelfsprekend voor leerlingen en studenten. Met deskundig advies en praktische tools geven we richting aan gezonde school van nu en morgen.

Inzet van TestJeLeefstijl.nl

De belangstelling voor het werken aan een gezonde leefstijl kan ook worden opgemaakt uit de keuze van een mbo-school voor de inzet van het signaleringsinstrument TestJeLeefstijl.nl. In het schooljaar 2021-2022 vulden 21.000 mbo-studenten van 33 mbo-scholen de testen van TestJeLeefstijl.nl in. Uitgaande van deze cijfers is er geen grote verandering in de belangstelling de afgelopen drie jaar.

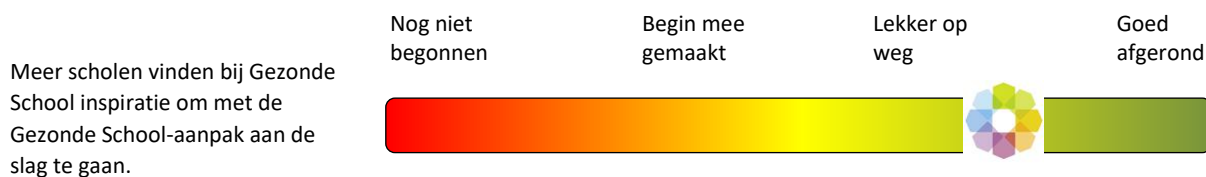
Tabel 12. Gebruik van TestJeLeefstijl.nl in studenten aantallen en mbo locaties.

	aantal studenten	aantal schoollocaties
Schooljaar 2019-2020	20.000	31
Schooljaar 2020-2021	22.000	34
Schooljaar 2021-2022	21.000	33

Omdat TestJeLeefstijl.nl een online tool is, kon het ook tijdens de schoolsluitingen in de Corona periode ingezet worden om bij studenten bewustzijn te creëren over een gezonde leefstijl en voor scholen om te zien hoe het met de studenten gaat. Uit de data van TestJeLeefstijl blijkt dat 17,5% van de deelnemende studenten zijn/haar leefstijl heeft aangepast na TestJeLeefstijl.nl. Van de studenten die leefstijllessen krijgen als vervolg op TestJeLeefstijl.nl geeft 68% aan echt iets aan deze lessen te hebben gehad.

Wat is de voortgang op het doel?

Er zijn in 2022 veel activiteiten ondernomen om inzicht te krijgen hoe scholen geïnspireerd kunnen worden en om ervoor te zorgen dat scholen geïnspireerd raken. Deze inzichten zijn bruikbaar voor de volgende programmajaren en dragen bij aan een steeds betere dienstverlening en aansluiting van het programma Gezonde School bij scholen. Daarmee kan voor dit doel geconcludeerd worden dat het programma goed op weg is.

Doel 2

Met doel 2 van het programma wordt een stijging beoogd van het aantal scholen dat inspiratie vindt bij Gezonde School. Er is geen sterke stijging van aantal vignetten of belangstellingsregistraties voor de regelingen te zien, wel is het percentage scholen dat werkt met de Gezonde School-aanpak toegenomen. Wensen en behoeften van scholen worden met regelmaat direct of via Gezonde School-adviseurs uitgevraagd. Hierdoor worden voortdurend nieuwe producten en

mogelijkheden ontwikkeld om scholen te inspireren en te faciliteren om aan gezonde leefstijl te werken. Evenementen worden goed bezocht.

Relevant voor de interpretatie van de voortgang op dit doel is om nog beter inzicht te krijgen wat precies maakt dat er meer of minder scholen zich inschrijven voor het ondersteuningsaanbod of een van de regelingen. Is dit de omvang of kwaliteit van de communicatie over de regelingen op landelijk of lokaal niveau, of de hoogte van beschikbare middelen, de werkdruk op scholen of bijvoorbeeld het aflopen van de NPO bijdrage, etc.

Verbeterpunten hebben met name betrekking op andere vormen van ondersteuning aan scholen en de uitvraag in het mbo. Volgens de Gezonde School-adviseurs worden nu kansen gemist in het leveren van maatwerk en in duurzame ondersteuning aan scholen. Ook kan de inrichting van regelingen gebruiksvriendelijker en eenvoudiger, zodat scholen minder vaak met administratieve vragen bij de Gezonde school-adviseur aankloppen.

Helaas is er geen zicht op scholen die wel werken met de Gezonde School-aanpak of anderszins integraal, structureel en planmatig werken aan leefstijl en gezondheidsbevordering in de school maar die zich niet kunnen of willen registreren of het programma niet kennen. Beter zicht op alle scholen in Nederland en hun inzet op gezondheidsbevordering en gezonde leefstijl van leerlingen en studenten kan een verrijking zijn.

3.3 Blijvend aan de slag met Gezonde School-aanpak

Wanneer scholen werken aan gezondheidsbevordering dan doen zij dit planmatig, structureel en integraal, waardoor zij blijvend aan de slag zijn met gezondheidsbevordering.

Om te bepalen wat de voortgang is op dit doel wordt in de eerste plaats gekeken naar de Gezonde School-aanpak zelf en de bijbehorende criteria voor een themacertificaat: in hoeverre worden deze blijvend geactualiseerd en verstevigd. Gezamenlijk vormen deze de basis voor scholen om onderbouwd aan de slag te zijn met gezondheidsbevordering. Voor dit doel kijken we ook naar de inzet van Gezonde School-activiteiten, een subdoel is immers dat eind 2024 80% van alle schoollocaties die werken met de Gezonde School-aanpak deze activiteiten inzetten. Tot slot wordt hier benoemd hoeveel scholen blijvend en structureel aan de slag zijn met Gezonde School, bijvoorbeeld omdat zij hun themacertificaat vernieuwen of omdat zij op meerdere leefstijlthema's werken volgens de Gezonde School-aanpak.

Verstevinging Gezonde school-aanpak

In 2022 is de Gezonde School-aanpak verder verstevigd door de nieuwste wetenschappelijke inzichten uit het onderwijs en de gezondheidsbevordering op te nemen. Zo is bijvoorbeeld de ‘Basis op Orde’¹⁰ verstevigd vanuit implementatie theorieën en de niveaus van een positief pedagogisch schoolklimaat. Nieuwe inzichten zijn opgedaan door de uitvoer van literatuuronderzoek en door aan te sluiten bij diverse landelijke (wetenschappelijke) adviesraden en klankbordgroepen¹¹. Maar ook de uitvoer van een praktische toets op deze nieuwste inzichten draagt bij aan de versteviging van de aanpak; bijvoorbeeld door samen met scholen en Gezonde School-adviseurs een vertaalslag te maken naar concrete kennis en producten. Door deze praktische toets zijn nieuwe criteria zoals ‘ouderbetrokkenheid’ en ‘leerling- en studentparticipatie’ steviger beschreven in de Gezonde School-aanpak op de website van Gezonde School en in het scholingsaanbod.

Actualisatie vignet Gezonde School

Het vignet Gezonde School is en blijft een instrument waarmee scholen zich kunnen profileren en waar erkenning vanuit het programma uit blijkt. In 2022 zijn de kwaliteitsindicatoren van het vignet Gezonde School geactualiseerd vanuit de versteviging van de Gezonde School-aanpak. Het thema ‘Fysieke veiligheid’ is per 1 januari 2022 geheel vervallen. Het thema ‘Roken en alcohol’ is per 1 januari 2022 niet meer themacertificaatwaardig voor het po, wel kan er nog ondersteuningsaanbod op worden aangevraagd (zie tabel 13).

Tabel 13. Thema’s binnen het programma Gezonde School.

po-so	vo-vso	mbo
Voeding*	Voeding*	Voeding*
Bewegen en sport*	Bewegen en sport*	Bewegen en sport*
Roken en alcohol (t/m 2021)*	Roken, alcohol- en drugspreventie*	Roken, alcohol- en drugspreventie*
Welbevinden*	Welbevinden*	Welbevinden*
Relaties en seksualiteit*	Relaties en seksualiteit*	Relaties en seksualiteit*
Milieu en natuur*	Milieu en natuur	Milieu en natuur
Mediawijsheid	Mediawijsheid	Mediawijsheid
Gehoor	Gehoor	Gehoor
Fysieke veiligheid (t/m 2021)*	Fysieke veiligheid (t/m 2021)	Fysieke veiligheid (t/m 2021)
Slaap	Slaap	Slaap
Hygiëne	Hygiëne	Hygiëne

*Thema’s waar scholen mee aan de slag konden via het ondersteuningsaanbod ronde 2021 en waarop een themacertificaat kon worden behaald. Voor ronde 2022 is het thema ‘Fysieke veiligheid’ niet meer beschikbaar.

¹⁰ In het meerjarenplan Programma Gezonde School 2021-2024 is de ‘Basis op Orde’ aangemerkt als belangrijk te ontwikkelen onderdeel van de Gezonde School-aanpak. Het betreft een kader voor scholen die willen beginnen met een thema volgens de Gezonde School-aanpak. De ‘Basis op Orde’ benoemt cruciale elementen welke in de school geregeld moeten zijn voordat de school met een specifiek thema aan de slag gaat. Verdere implementatie plaatsvinden in 2023.

¹¹ Programmaraad Jong Leren Eten; Klankbordgroep doorontwikkeling interventie Krachtvoer, Werkgroep Deskundigheidsbevordering GSA; wetenschappelijke commissie effectstudie Gezonde School.

Promotie van Gezonde School-activiteiten

Het werken met Gezonde School-activiteiten¹² is één van de kwaliteitsuitgangspunten van Gezonde School. Er is in 2022 veel aandacht besteed aan de communicatie over de Gezonde School-activiteiten. Het belang van het gebruik van deze activiteiten en de voordelen is meermaals uitgedragen in de diverse communicatie-uitingen van het programma naar diverse doelgroepen. Maar ook in bijeenkomsten voor Gezonde School-adviseurs, in de vernieuwde basistrainingen voor Gezonde School-coördinatoren en Gezonde School-adviseurs of andere evenementen van Gezonde School. Hierbij is gebruik gemaakt van het in 2022 opgestelde interne visie-document waarin de positie van Gezonde School-activiteiten beschreven staat en hoe het gebruik ervan gestimuleerd wordt binnen het programma Gezonde School. Belangrijk is dat het programma uitsluitend nog Gezonde School-activiteiten belicht.

Exemplarisch voor de manier waarop de Gezonde School-activiteiten onder de aandacht worden gebracht is het advies voor scholen aan wie de regeling 'Lekker naar Buiten!' van het programma Jong Leren Eten werd toegekend. Zij hebben het advies gekregen om naast de laagdrempelige 'Lekker naar Buiten!' activiteiten ook Gezonde School-activiteiten in te zetten. De nieuwe activiteiten-zoektool die in 2022 online ging op [Gezondeschool.nl](https://gezondeschool.nl) is hierbij ondersteunend, hierdoor kan nu per onderwijssector gezocht worden naar Gezonde School-activiteiten. Om ervoor te zorgen dat ook alle Gezonde School-adviseurs op de hoogte zijn en blijven van alle nieuwe en verlopen Gezonde School-activiteiten ontvangen zij met ingang van 2022 elk kwartaal een update over Gezonde School-activiteiten. De nieuwe Gezonde School-activiteiten worden daarnaast gepubliceerd op de website en onder de aandacht gebracht via de Gezonde School-nieuwsbrieven.

Met bestaande en potentiële interventie-eigenaren zijn in 2022 gesprekken gevoerd over de (door)ontwikkeling van activiteiten en het belang om deze te laten erkennen, om zo het huidig aanbod van Gezonde School-activiteiten te versterken en het huidig aanbod te laten groeien. Ook is in 2022 een informatiepakket ontwikkeld voor nieuwe en bestaande interventie-eigenaren van de Gezonde School-activiteiten. Het programma hoopt zo een goede band op te bouwen en te behouden met alle interventie-eigenaren en samen met hen de structurele, integrale en planmatige Gezonde School-aanpak onder de aandacht te brengen bij alle scholen in Nederland.

Met de bij Gezonde School betrokken kennisinstituten zijn gesprekken geweest over het belang van de inzet van Gezonde School-activiteiten voor het behalen van een themacertificaat. De hier uit voortgekomen afspraken zijn geformaliseerd in een addendum van de Handleiding Beoordelaars Vignet Gezonde School.

---

¹² Een Gezonde School-activiteit is een erkende interventie. Een erkende interventie is een planmatige en doelgerichte aanpak, activiteit of programma, gericht op gedragsverandering bij mensen en beïnvloeding van hun omstandigheden. Het doel is gezondheid bevorderen en/of ziekte voorkomen. Een erkende interventie voldoet aan criteria voor succesvol en effectief werken aan gezonde leefstijl. Voor meer informatie over erkende interventies kijk op www.loketgezondleven.nl.

Aantal scholen met Gezonde School-activiteiten

Steeds meer scholen zetten Gezonde School-activiteiten in. Uit de evaluatie van het ondersteuningsaanbod ronde 2021 blijkt dat 82% van de scholen tenminste één Gezonde School-activiteit heeft ingezet. Van de scholen met ondersteuningsaanbod ronde 2018 zette 48% tenminste één Gezonde School-activiteit in. In de rondes 2019 en 2020 was het percentage scholen dat een Gezonde School-activiteit inzette respectievelijk 61% en 58%. Van de scholen met een stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit in ronde 1 en 2 zette driekwart (76%) van de scholen tenminste één Gezonde School-activiteit in. In ronde 3 en 4 was dit percentage iets gestegen naar 79%. In 2022 hadden dus van de scholen die via een van de twee regelingen aan de slag waren met de Gezonde School-aanpak 80% een Gezonde School-activiteit ingezet dankzij de regelingen. Dit is een flinke groei vergeleken met het begin van de vorige programmaperiode.

Blijvend aan de slag met de Gezonde School-aanpak

Naar schatting is in 2021 een kleine helft van alle scholen die werken met de Gezonde School-aanpak hiermee blijvend aan de slag. Van de 516 themacertificaten die in 2022 zijn verlopen (dus een einddatum hadden in 2022) zijn er 392 verlengd. Dat betekent dat na drie jaar 76% van de themacertificaten voor nog een periode van drie jaar wordt verlengd door scholen. In 2021 was dit nog 50%. Verder blijkt uit tabel 6 en 7 (zie § 3.1) dat in 2022 in totaal 1717 schoollocaties samen 2.473 themacertificaten hebben. Dus 756 schoollocaties (44% van de scholen met een vignet) hebben meer dan één geldig themacertificaat. In 2021 was dit nog 41%. Deze scholen zijn dus op meerdere leefstijlthema's aan de slag zijn met de Gezonde School-aanpak.

Naar verwachting is het aantal scholen dat blijvend aan de slag is met de Gezonde School-aanpak in werkelijkheid nog groter, omdat sommige scholen ervoor kiezen om themacertificaten niet te verlengen maar wel te blijven werken volgens de Gezonde School-aanpak.

Wat is de voortgang op doel 3?

Wanneer bovenstaande activiteiten en resultaten worden bekeken in relatie tot het doel, blijkt het volgende:

Wanneer scholen werken aan gezondheidsbevordering dan doen zij dit planmatig, structureel en integraal, waardoor zij blijvend aan de slag zijn met gezondheidsbevordering.

Nog niet begonnen

Begin mee gemaakt

Lekker op weg

Goed afgerond

De voortgang op dit doel lijkt goed. De Gezonde School-aanpak wordt continue verstevigd op basis van wetenschappelijke inzichten en actuele ontwikkelingen. Ook het vignet en bijbehorende thema's worden continu geactualiseerd. Blijvend aan de slag zijn scholen met een vignet Gezonde School. Het percentage scholen dat hun vignet verlengd is in 2022 flink gestegen en bijna de helft van de scholen met een vignet heeft meerdere themacertificaten. De Gezonde School-activiteiten worden via verschillende wijzen onder de aandacht gebracht en dat is terug te zien in de cijfers. Het aandeel scholen binnen de

regelingen dat Gezonde School-activiteiten inzet is de laatste jaren aanzienlijk gestegen. Inmiddels is de gewenste 80% van de scholen die gebruik maakt van de Gezonde School-aanpak en Gezonde School-activiteiten inzet behaald. Naar schatting is een kleine helft van de scholen die met de Gezonde School-aanpak werkt hier blijvend mee aan de slag.

Het is lastig om concreet aan te geven hoeveel scholen de structurele en integrale Gezonde School-aanpak daadwerkelijk borgen in hun organisatie. Het tellen van het aantal verlengde vignetten of de aanvraag van extra themacertificaten bij scholen die al een vignet hebben is één manier maar is in werkelijkheid een onderschatting. Ook bij dit doel wordt informatie gemist over de stand van zaken in heel Nederland. Hoe werken scholen die niet bij het programma in beeld zijn aan gezondheidsbevordering en gezonde leefstijl van hun leerlingen en studenten? Voor de inventarisatie van de inzet van Gezonde School-activiteiten wordt gebruik gemaakt van de gerapporteerde informatie van scholen zelf. Deze data is foutgevoelig en geeft noch een accuraat beeld van de inzet van de activiteiten op scholen die werken met de Gezonde School-aanpak, noch van alle scholen in Nederland.

3.4 Optimaliseren van netwerk en trainingsaanbod professionals

Het netwerk aan professionals dat op of rondom scholen werken aan gezondheidsbevordering van de jeugd is in omvang toegenomen en het trainingsaanbod voor deze professionals is geoptimaliseerd.

Het vierde doel is gericht op professionals die in en om een school werken aan het stimuleren van een gezonde leefstijl van de leerlingen en studenten. Het doel is gericht op het verstevigen van het netwerk van deze professionals, de diversiteit van professionals te doen toenemen en bij hen de kennis en vaardigheden over de Gezonde School-aanpak te vergroten. Of het trainingsaanbod voldoende geoptimaliseerd is zal blijken uit de tevredenheid van de professionals, het richtpunt van de waardering is een 8 (van de 10).

Toename netwerk en bekendheid Gezonde School

Een belangrijk doel is verbreding van de netwerken Gezonde School. Vanuit Gezonde School worden diverse activiteiten ondernomen, ook samen met landelijke partners, om het programma Gezonde School onder de aandacht te brengen van lokale professionals die op en rond de school werken aan gezondheidsbevordering van de jeugd zoals JOGG-regisseurs, JLE-makelaars, JGZ-verpleegkundigen, beleidsmedewerkers van gemeenten, medewerkers van MEE etc.

- Ter promotie van het merk Gezonde School zowel landelijk als regionaal hebben alle GGD'en en het landelijk programmabureau eind 2022 een voorraad met Gezonde School-goodies kunnen

bestellen. Dit zijn diverse artikelen en 'weggevers' met het Gezonde School-logo, inzetbaar bij congressen, open dagen en andere evenementen.

- Er is in 2022 een vervolg gegeven aan de verkenning regionale samenwerking met JOGG. Hiervoor zijn diverse sessies georganiseerd, waaronder een informatie- en uitwisselbijeenkomst tussen JOGG-adviseurs landelijk met het programma Gezonde School. In deze sessie gaven een Gezonde School-adviseur en een JOGG-regisseur inzicht in hun constructieve samenwerking en de daarvoor benodigde randvoorwaarden. Ook is er in Huizen, op verzoek van de gemeente en de GGD, een sessie georganiseerd om vanaf schooljaar 2022-2023 nog meer met elkaar op te trekken in en om school. Op het congres van de Vereniging Sport en Gemeenten in november gaven Gezonde School en JOGG een gezamenlijke presentatie over de succesvolle samenwerking landelijk en lokaal tussen beide programma's.
- Vanuit de stimuleringsregeling Fit, Veilig en Gezond Werken wordt medewerking verleent aan een initiatief van JOGG; de ontwikkeling van een toolkit beroepsvitaliteit. Ook is vanuit Fit, Veilig en Gezond Werken gesproken met betrokkenen van een pilot bij mbo bouw opleidingen. Bij de start van de stimuleringsregeling Fit, Veilig en Gezond Werken zijn de kennis- en thema instituten (verder LOT-i) geïnformeerd over de inhoud en opzet van de regeling. De thema webinars en informatiebijeenkomsten staan ook open voor collega's van de Gezonde School-coördinatoren
- Op landelijk niveau wordt de samenwerking gezocht met bijvoorbeeld de programma's 'Nu niet zwanger', 'Kansrijke start' en het 'Nationaal Preventieakkoord (NPA)'.
- Gezonde School en Welbevinden op School zijn door VWS gevraagd of zij hun bestaande programma's willen intensiveren om de mentale gezondheid binnen het onderwijs verder te versterken. Deze intensivering is een van de actielijnen binnen de landelijke Aanpak Mentale gezondheid: van ons allemaal. Er is een gezamenlijke startnotitie gemaakt en er zijn een kick-off en verschillende werksessies georganiseerd om tot een gezamenlijk werkplan te komen. De afspraken over samenwerking en verantwoording zijn vastgelegd.
- Het OKO¹³ is een meerjarig programma en tevens werkwijze voor gemeenten om jongeren gelukkiger en gezonder op te laten groeien en te voorkomen dat zij gaan drinken, roken of drugs gaan gebruiken. Er zijn gesprekken gevoerd met OKO over een sterkere verbinding van Gezonde School en OKO in gemeenten. Hierover zijn de Gezonde School-adviseurs meermaals geïnformeerd en deze werken in sommige gemeenten al actief samen met de collega's van OKO in de gemeenten.
- Voor de doelgroep JGZ-professionals en Gezonde School-adviseurs is een e-learning 'Gezonde School en JGZ' in co-creatie met het Nederlands Centrum Jeugdgezondheid (NCJ) ontwikkeld. Het doel van de e-learning is om de bekendheid van rollen en taken van de JGZ en de GSA te vergroten en de wijze waarop kan worden samengewerkt te versterken. Daarnaast is er een bijeenkomst georganiseerd met een aantal managers GGD om te bespreken hoe de samenwerking tussen beide professionals verbeterd kan worden, en hoe de e-learning, en andere instrumentaria daarbij een rol kunnen spelen. Dit traject loopt nog en zal worden gecontinueerd in 2023.

---

¹³ Voor meer informatie over OKO (Opgroeien in een Kansrijke Omgeving) zie [Opgroeien in een Kansrijke Omgeving - Trimbos-instituut](#)

- Zoals al aangegeven bij Doel 2 hebben de 70 extra niet-gelabelde uren voor GGD'en uit de intensiveringen bijgedragen aan kennismaken met relevante lokale professionals en het maken van meer specifieke samenwerkingsafspraken.

Samenwerkingsactiviteiten met de leraren- en docentenopleidingen

Sinds 2016 wordt al met de Hogeschool Leiden samengewerkt aan het curriculum van de Post-HBO opleiding Specialist Sportieve en Gezonde School (SSGS). In 2022 is een kwartiermaker aangesteld om de kaders in beeld te brengen voor de aansturing van de Post-HBO opleiding Specialist Sportieve en Gezonde School. Deze verkenning heeft geleid tot inzichten in een positionering van SSGS binnen het programma Gezonde School vanaf 2023. Er is afgesproken dat de lerarenopleidingen een coördinator SSGS leveren, die onder aansturing van de projectleider Deskundigheidsbevordering valt. De coördinator is verantwoordelijk voor de inhoud van de opleiding, en zorgt voor afstemming met programma Gezonde School. Met verschillende teams binnen het programma Gezonde School wordt nauw samengewerkt aan inhoudelijke doorontwikkeling, informatievoorziening en werving van deelnemers voor de opleiding SSGS.

Professionaliseringsaanbod Gezonde School

Met het professionaliseringsaanbod ondersteunt Gezonde School de Gezonde School-adviseurs en Gezonde School-coördinatoren bij het implementeren van de Gezonde School-aanpak op scholen. Door het gedifferentieerd aanbod per onderwijstype (po, so, vo en mbo) sluit het aanbod goed aan onderwijs specifieke vragen en situaties. Daarnaast wordt het aanbod ook afgestemd op de kennis en ervaring van beginnende en gevorderde Gezonde School-coördinatoren. De trainingen en scholingen worden geëvalueerd, inzichten worden gebruikt om het aanbod nog beter af te stemmen op behoeften en wensen van (potentiële)deelnemers. In 2022 is het professionaliseringsaanbod verruimd met het thema 'borgen en blijvend aan de slag met Gezonde School' en is het aanbod verruimd naar de professionals van de Jeugdgezondheidszorg (JGZ). Ook zijn er e-learnings en podcasts ontwikkeld waardoor er beter aangesloten wordt bij de digitale mogelijkheden van deze tijd en de werkwijze van professionals¹⁴. Er zijn in 2022 ook een aantal verdiepende trainingen voor Gezonde School-adviseurs aan het aanbod toegevoegd, namelijk de training 'contextgericht werken', 'omgaan met weerstand' en 'speciaal onderwijs'. De training contextgericht werken is ontwikkeld met onderzoekers van de Universiteit Maastricht. Deze training geeft Gezonde School-adviseurs inzicht in het belang van de context van een school voor implementatie en borging.

Deelname en tevredenheid professionaliseringsaanbod Gezonde School

In 2022 was het volgen van een training voor scholen geen verplichting om te kunnen voldoen aan de voorwaarden van het ondersteuningsaanbod. Als gevolg daarvan hebben minder Gezonde School-coördinatoren de online thematraining gevolgd dan in voorgaande jaren, toen de training nog een verplicht onderdeel was. Deelname aan het professionaliseringsaanbod was overigens nog wel

---

¹⁴ Zie de website www.gezondeschool.nl voor de e-learning 'Maak kennis met Gezonde School': [E-learning | Gezonde School](#). Op www.mijngezondeschool.nl vinden scholen en Gezonde School-adviseurs het actuele overzicht van het professionaliseringsaanbod.

verplicht voor scholen die deelnamen aan de stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit ronde 3 en 4. De tabellen 14 en 15 laten zien hoeveel Gezonde School-coördinatoren vanuit respectievelijk het ondersteuningsaanbod als de stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit hebben deelgenomen aan het professionaliseringsaanbod. Tabel 16 laat zien hoeveel Gezonde School-adviseurs hebben deelgenomen aan het professionaliseringsaanbod

Tabel 14. Aantal, deelname en (gemiddelde) waardering professionaliseringsaanbod Gezonde School-coördinatoren met ondersteuningsaanbod.

Professionaliseringsaanbod	Aantal trainingen	Aantal deelnemers**	Waardering per training
Online thematrainingen* (Voeding, Welbevinden, Bewegen en sport, Milieu en natuur, Roken, Alcohol- en drugspreventie)	Jan/maart 2022: 6x Nov/dec 2022: 16x	244	6 – 9.0
Online trainingen weerstand/ draagvlak	Nov 2022: 2x	14	8.4 – 8.6

*Op maat voor primair-, voortgezet- en speciaal onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs

** De Gezonde School-coördinatoren konden aan meerdere onderdelen deelnemen

Tabel 15. Deelname en waardering professionaliseringsaanbod Gezonde School-coördinatoren met een stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit.

Professionaliseringsaanbod	Aantal trainingen	Aantal deelnemers	Waardering per training
Online thematrainingen* (Relaties en seksualiteit)	jan-mei 2022: 8x sep-nov 2022: 7x	265	6.8 – 7.8
Online trainingen weerstand/ draagvlak	juni 2022: 1x	25	7.2
Webinar Liefde online	april 2022: 1x	35	7.7
Intervisie en casuïstiek	apr 2022: 3x	23	8 – 8.3

*Op maat voor primair-, voortgezet- en speciaal onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs

Tabel 16. Deelname en waardering professionaliseringsaanbod Gezonde School-adviseurs.

Professionaliseringsaanbod	Aantal trainingen	Aantal deelnemers	Waardering per training*
Online basistraining	feb-mei 2021: 3x	17	7.4 – 9.2
Fysieke basistraining	Maart-okt 2022: 1x	34	8
Online training Bewegen en sport	Mei 2022	27	n.b.
Online training Milieu en natuur	sep 2022: 1x	29	7.2
Online training Voeding	sep 2022: 1x	31	7.4
Dashboard training	juni – okt 2022: 2x	26	n.b.
Training contextgericht werken	Mrt-juli-dec 2022: 3x	26	8
Webinar speciaal onderwijs	Okt 2022	32	8.6
Training Omgaan met weerstand	Okt 2022	19	8.6

*Omgerekend vanaf een 5-punts Likertschaal

n.b.= niet bekend

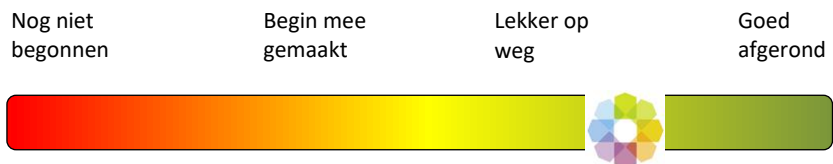

Zoals te zien in tabel 13 t/m 15 zijn deelnemers behoorlijk tevreden over het professionaliseringsaanbod Gezonde School in 2022. Zowel de Gezonde School-adviseurs als de Gezonde School-coördinatoren beoordelen nagenoeg alle trainingen met een 7 of hoger. De nieuwe trainingen scoorden zelfs hoger dan een 8.

Wat is de voortgang op doel 4?

Wanneer bovenstaande activiteiten en resultaten worden bekeken in relatie tot het doel, blijkt het volgende:

Het netwerk aan professionals die op of rondom scholen werken aan gezondheidsbevordering van de jeugd is in omvang toegenomen en het trainingsaanbod voor deze professionals is geoptimaliseerd.

Doel 4

De voortgang op dit doel is goed. De Gezonde School-adviseurs geven aan dat het programma lokaal beter gepositioneerd is. Het professionaliseringsaanbod Gezonde School is in 2022 uitgebreid op basis van behoefte en wetenschappelijke inzichten. Het aanbod wordt nog steeds goed gewaardeerd door de Gezonde school-adviseurs en de Gezonde school-coördinatoren. De podcasts en e-learnings sluiten goed aan bij het hybride werken en zijn breed beschikbaar voor alle geïnteresseerden. De samenwerking en afstemming in de regio met JOGG gaat goed en met OKO is een mooie start gemaakt. Op verzoek kunnen GGD-en nu ook communicatiematerialen bestellen die bijdragen aan meer herkenning van het merk en de zichtbaarheid van Gezonde School. De intensievere samenwerking met de SSGS zal op lange termijn bijdragen aan meer professionals in het onderwijs met kennis van het werken aan en het belang van een gezonde leefstijl van leerlingen en studenten. Ook wordt er op meerdere plekken meer aandacht besteed aan de samenwerking en afstemming tussen de JGZ en de Gezonde School-adviseurs dan een jaar geleden. Hetzelfde geldt voor samenwerking met JOGG-regisseurs

+/-

Om scholen goed te kunnen ondersteunen op alle pijlers is de inzet en de kennis en vaardigheden van de Gezonde School-adviseur belangrijk. Volgens de Gezonde School is het programma lokaal beter gepositioneerd en is er lokaal en regionaal steeds beter contact met lokale partners en belanghebbenden van leefstijl jeugd. Het verdient aanbeveling om voorafgaand aan een mogelijk volgende programmaperiode te achterhalen hoe het netwerk van professionals op of rond de scholen nog beter in kaart kan worden gebracht en welke rol het programmateam kan opnemen om Gezonde School-adviseurs te ondersteunen bij het verstevigen van het lokale netwerk.

3.5 Verankering in lokale en regionale netwerken en beleid

Het programma Gezonde School is steviger verankerd in het lokale en regionale gezondheids(bevordering)beleid en in bijbehorende bestaande structuren en netwerken.

Dit doel heeft betrekking op landelijke en lokale borging van het programma Gezonde School. Net als in 2021 zijn in 2022 activiteiten ondernomen die gaan bijdragen aan het resultaat in 2024. Denk dan aan het versterken van de lokale en regionale netwerkstructuur ten behoeve van de werkzaamheden van de Gezonde School-adviseurs. Enerzijds door het maken van faciliterende producten, anderzijds door in te zetten op groei van capaciteit van de Gezonde School-adviseur en directe financiële ondersteuning voor de GGD.

Ontwikkelopgave lokale en regionale borging

Een van de speerpunten in 2021 was een verkenning naar de sterkere regionale borging van Gezonde School en de rol die de GGD'en hierin kunnen spelen. De verschillende tools die in 2021 zijn ontwikkeld door vijf ontwikkelgroepen met daarin Gezonde School-adviseurs en medewerkers van het landelijk programmateam zijn inmiddels via GGD GHOR Kennisnet toegankelijk gemaakt voor de Gezonde School-adviseurs. In 2022 zijn vanuit het intensiveringsproject 'versterking lokale samenwerking en borging' producten opgeleverd die bijdragen aan lokale samenwerking en borging van de Gezonde School-aanpak in scholen. Ook zijn er verschillende aanbevelingen gedaan hoe onderwijs, GGD en gemeente nog beter kan samenwerken in het stimuleren van een gezonde leefstijl van kinderen en jongeren en welke rol het programma Gezonde School hierin kan spelen¹⁵.

Er is bijvoorbeeld een 'bestuurlijke boodschap' geformuleerd die vanuit Gezonde School wordt uitgedragen naar lokale en regionale partijen. Er zijn zes nieuwe voorbeelden opgehaald van goede lokale samenwerking tussen het onderwijs, de GGD en de gemeente, deze worden breed verspreid ter inspiratie voor samenwerking en afstemming tussen lokale partijen. Er zijn inspiratiesessies georganiseerd om de bestuurlijke lokale samenwerking tussen het onderwijs, de GGD en de gemeente te versterken en advies over helpende Gezonde School producten was afkomstig van een expertmeeting vanuit management van de drie sectoren onderwijs, gemeente en GGD.

Ook zijn in 2022 werkbezoeken gehouden langs de 25 GGD'en (zie ook §3.2). Uit de aldaar gevoerde gesprekken kwam naar voren dat met name de informatie rondom de samenwerking met de JGZ en de gemeenten als de informatie uit de Position Paper worden benut voor de werkzaamheden in de regio. Een andere belangrijke ontwikkeling in 2022 was dat de Gezonde School-adviseurs het waarderen wanneer zij goed geïnformeerd worden over landelijke ontwikkelingen zoals de Rijke Schooldag, de opschaling van de Gezonde Basisschool van de Toekomst en de inzet op schoollunches in het po. Ook heeft Gezonde School samen met Gezonde Kinderopvang een webinar georganiseerd waarbij de onderlinge samenwerking op gezondheidsbevordering in de praktijk centraal stond.

---

¹⁵ Opbrengstennotitie 'Versterking lokale bestuurlijke samenwerking Gezonde School'. 2022. Gezonde School, Utrecht

Rol Gezonde School-adviseurs

Gezonde School-adviseurs begeleiden scholen bij het implementeren van de Gezonde School-aanpak. Omdat iedere school uniek is, is een contextgerichte manier van het begeleiden bij de Gezonde School-aanpak noodzakelijk. Om de Gezonde School-adviseurs bewust te maken van en aan te moedigen te werken met zo'n contextgerichte aanpak hebben de Universiteit van Maastricht en het programma Gezonde School samen met hen een training ontwikkeld (zie ook §3.4). Voor de ontwikkeling van de training was goed inzicht nodig in taken en behoeften van de Gezonde School-adviseur. Deze inzichten zijn opgedaan middels een literatuurstudie en gesprekken met de Gezonde School-adviseurs. Hieruit kwam een overzicht naar voren van vijf rollen welke de Gezonde School-adviseur kan hebben. Door de inzet van de training en het gebruik van de rollen werden deelnemers zich er bewust van dat veranderingen in de context van een school kunnen leiden tot verandering in het (soort) begeleiding dat je als Gezonde School-adviseur biedt. De training is goed gewaardeerd.

Capaciteit en financiering GGD'en

Het is belangrijk dat er voldoende capaciteit is bij de GGD'en voor de lokale ondersteuning van de uitvoering van het programma Gezonde School. Deze capaciteit blijkt sterk te wisselen tussen de GGD-regio's, het aantal Gezonde School-adviseurs per GGD-regio varieert van 1 tot 42. In totaal zijn er 379 Gezonde School-adviseurs actief¹⁶ bij alle 25 GGD'en samen (bron: CMS december 2022). Zoals eerder beschreven is het aantal beschikbare contacturen per school in een regeling in principe voldoende. Echter, Gezonde School-adviseurs benoemen dat er op dit moment te veel tijd uitgaat naar administratieve vragen van scholen over verantwoord en factureren van de regelingen. Ook wordt tijd gemist voor werving van nieuwe scholen, voor scholen die wel willen werken aan gezondheidsbevordering maar niet meedoen met een regeling, voor advisering van scholen die ooit hebben meegedaan aan een regeling in borging van activiteiten of beleid.

Stimulering gemeenten

In Nederland zijn 342 gemeenten (peildatum 1-1-2023). Er zijn 53 gemeenten die geen enkele school hebben met een vignet Gezonde School. Dat betekent dat er 289 gemeenten zijn die minstens één school hebben met een vignet Gezonde School. Dat is 85% van alle gemeenten. De gemeente Amsterdam heeft 60 scholen met een vignet Gezonde School, 47 gemeenten hebben slechts 1 school met een vignet. Van de 1717 scholen met een geldig vignet Gezonde School staan er 1319 in een JOGG-gemeente.

Vanuit het programma Gezonde School zijn diverse activiteiten uitgevoerd om GGD'en te stimuleren Gezonde School onder de aandacht te brengen bij gemeenten:

- De Gezonde School-adviseurs hebben in 2022 informatie ontvangen over landelijke ontwikkelingen en de kansen die deze bieden in de regio.
- De samenwerking met JOGG en de regionale invulling van een gezamenlijke opdracht in de gemeente voor beide programma's zijn onder de aandacht gebracht van de GGD'en.

---

¹⁶ Totaal van Gezonde School-adviseurs en JGZ-professionals die de rol van Gezonde School-adviseur vervullen. Een klein aantal Gezonde School-adviseurs werkt voor twee GGD'en en zijn in deze telling dubbel meegeteld.

- In het kader van het stimuleringsprogramma Gezonde Relaties & Seksualiteit hebben GGD'en zich in het schooljaar 2021-2022 extra ingezet om de stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit bij gemeenten onder de aandacht te brengen en hen te stimuleren daarin een rol te vervullen.

Daarnaast brengt GGD GHOR Nederland de Gezonde School ook actief in bij initiatieven waarbij gemeenten zijn betrokken zoals het Nationaal Preventieakkoord, JOGG en ontwikkelingen rondom de Jeugdgezondheidszorg.

Wat is de voortgang op het doel?

Wanneer bovenstaande activiteiten en resultaten worden bekeken in relatie tot het doel, blijkt het volgende:

Gezonde School is steviger verankerd in het lokale en regionale gezondheids (bevorderings)beleid en in bijbehorende bestaande structuren en netwerken.

Doel 5

De voortgang op dit doel is redelijk. In de meerderheid van de Nederlandse gemeenten zijn een of meerdere scholen met een vignet Gezonde School. Er zijn echter nog steeds gemeenten waar geen één school een vignet heeft. Diverse activiteiten vinden vanuit het nationale programma plaats in de ondersteuning naar Gezonde School-adviseurs. Zowel in 2021 als in 2022 zijn er producten ontwikkeld om lokale borging te versterken waarbij de GGD een belangrijk rol speelt. Ook wordt steeds duidelijker dat Gezonde School-adviseurs een centrale rol vervullen in gezondheidsbevordering van de jeugd door inzet op thema's via de Gezonde School-aanpak. Echter uren en capaciteit ontbreekt vaak waardoor gewenste inzet niet altijd en overal mogelijk is. De Gezonde School-adviseurs hebben dankzij de intensivering meer inzet kunnen plegen op het bereiken van nieuwe scholen en gemeenten of om plannen uit te denken welke aansluiten bij gemeentebeleid. Deze extra mogelijkheid is zeer gewaardeerd.

+/-

Een aandachtspunt bij de inzet op het behalen van dit doel is dat de capaciteit bij GGD'en voor de lokale ondersteuning van Gezonde School, en de financiering door gemeenten, op dit moment sterk varieert. Ook in het licht van de wens van GGD'en om meer op maat te kunnen werken zal een verkenning op structurele inzet van gemeenten op lokale implementatie van Gezonde School nodig zijn.

3.6 Legitimiteit van programma

De legitimiteit van het programma - als het kanaal richting het onderwijs als het gaat om het bevorderen van een gezonde leefstijl van leerlingen, studenten en medewerkers - is eind 2024 vergroot.

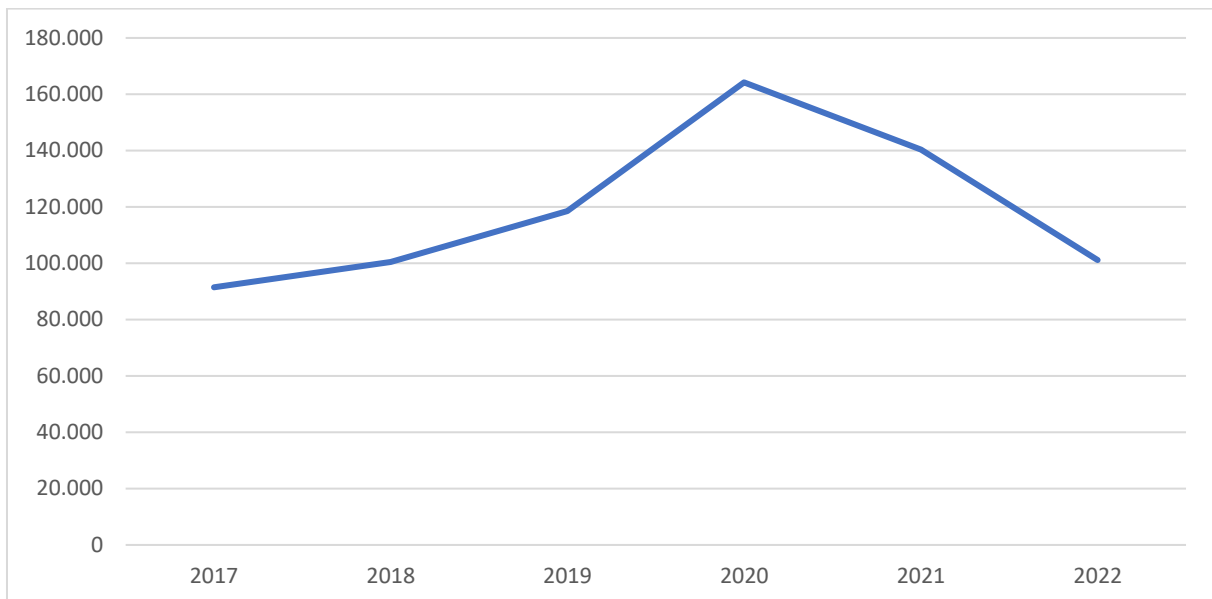
Dit doel heeft betrekking op het belang en relevantie van het programma Gezonde School en of de aanwezigheid van het programma in Nederland gerechtvaardigd is. Dit doel is een van de belangrijkste ondersteunende doelen aan het behalen van het eerste doel, immers informatie en bewustwording gaat vooraf aan actie en gedragsverandering. Voor doel 6 wordt enerzijds gekeken naar de vraag en interesse van het onderwijs in het programma en programmaonderdelen, anderzijds naar de activiteiten en resultaten van het programma om gezondheidsbevordering onder de aandacht te brengen bij het onderwijs en de rol van het programma bij landelijke initiatieven en netwerken.

Interesse en bereik van Gezonde School

De interesse van onderwijsprofessionals in Gezonde School lijkt iets toe te nemen. Dit kan opgemaakt worden uit een toename van het aantal volgers op sociale media, uitkomsten uit het communicatieonderzoek en het website gebruik. Hieronder een beknopte weergave:

- De sociale media-kanalen dragen bij aan de zichtbaarheid en herkenbaarheid van het programma. In 2022 (1 januari tot en met 16 december) is er op sociale media, nieuwssites, blogs, forums e.d. 2694 keer gesproken over Gezonde School, waarvan 21% met een positief sentiment en 3% met een negatief sentiment. Voor de overige berichten geldt een neutraal sentiment. Op 13 december 2022 had Gezonde School 6594 volgers op Twitter, 1696 volgers op Facebook en 7351 volgers op LinkedIn. Daarmee is het aantal volgers op Twitter iets gedaald en op Facebook juist iets gestegen ten opzichte van eind 2021. Op LinkedIn is het aantal volgers sterk gestegen.
- In de zomer van 2022 is de Nieuwsbrief gesplitst naar onderwijssector. In december 2021 waren er 6289 abonnees en vlak voor de splitsing naar onderwijssector in juni waren het er 6458. Eind 2022 waren er nog maar 6260 abonnees, waarvan 5072 alle drie de Nieuwsbrieven ontvingen. Het aantal abonnees van de nieuwsbrief is na een eerste stijging in de eerste helft van 2022 uiteindelijk dus iets gedaald.
- Het aantal geïnteresseerden voor de Partner Update Gezonde School en Gezonde Kinderopvang (voor werkrelaties van beide programma's) is net als in 2021 toegenomen. De Partner Update had eind 2022 393 abonnees.
- In de periode van 1 januari tot en met 13 december 2022 hebben 101.186 unieke bezoekers Gezondschool.nl bezocht, waarvan 20% terugkerend (figuur 5). Hierbij moet opgemerkt worden dat bezoekcijfers van gezondschool.nl/inspiratie (een aparte site) niet in dit totaal zijn meegenomen (net als vorig jaar). De website www.gezondschool.nl wordt gehost door het RIVM. Sinds 2021 is mogelijk om de medewerkers van het RIVM op basis van IP-adressen uit het totaal aantal bezoekers te filteren. Hierdoor is er een daling van het aantal bezoekers. Het aantal bezoekers in 2022 is wel minder dan het aantal bezoekers in 2021. In totaal waren er 479.095 pageviews, waarvan 379.629 uniek. In totaal bekeken de (unieke) bezoekers iets minder pagina's

dan in 2021, maar bleven zij wel iets langer op de website dan in het voorgaande jaar; gemiddeld 1 minuut en 19 seconden per pagina.

Figuur 5. Aantal unieke bezoekers per jaar van www.gezondeschool.nl (vanaf 2021 exclusief IP-adressen van RIVM).

Activiteiten van de onderwijsraden naar scholen

Uit het communicatieonderzoek uit 2021 blijkt dat schooldirecteuren en schoolbesturen een belangrijke rol hebben in het nemen van besluiten op focuspunten zoals aandacht voor gezonde leefstijl. De onderwijsraden hebben ook in 2022 verschillende activiteiten ondernomen om Gezonde School juist bij schooldirecties onder de aandacht te brengen.

- De MBO Raad heeft Gezonde School in 2022 onder de aandacht gebracht bij 12.000 abonnees van de algemene online nieuwsbrief. Daarnaast is aandacht aan Gezonde School gegeven in de Beleidsinformatie Beroepsonderwijs (BiB), een besloten nieuwsbrief voor de leden van de colleges van bestuur, bestuurssecretarissen, hoofden communicatie e.d. (1000 abonnees). Gezonde school is een vast agendapunt tijdens ledenbijeenkomsten en nieuwsupdates van het Platform Sport en Gezonde leefstijl van de MBO Raad. Dit platform heeft 36 leden en organiseert vier ledenbijeenkomsten per jaar. Het platform wil de scholen inspireren en enthousiasmeren om sport en een gezonde leefstijl structureel aandacht te geven en op te nemen in beleid en curriculum. Eind 2022 zijn activiteiten opgestart om binnen het mbo een aparte nieuwsbrief op gebied van vitaliteit van studenten te verspreiden in combinatie met berichtgeving via een LinkedIn pagina Vitaal MBO.
- In het VO magazine zijn regelmatig artikelen verschenen waarin de link met Gezonde School werd gemaakt of waarin werd verwezen naar het programma. Op het congres van de VO-raad is een workshop rondom Welbevinden en Gezonde School georganiseerd. Er is een (tijdelijke) beleidsadviseur Gezonde School en Welbevinden aangenomen, die gesprekken voert met verschillende gremia binnen de VO-raad en haar leden. Gezonde School wordt genoemd in gesprekken die vanuit het bestuur of directie van de VO-raad worden gevoerd met de ministeries

rondom bijvoorbeeld het Preventieakkoord en het Nationaal Programma Onderwijs. Er is een leernetwerk Welbevinden voor schoolleiders georganiseerd waarbij de link met Gezonde School gemaakt wordt en tot slot neemt de VO-raad deel aan diverse klankbordgroepen/expertisegroepen rondom thema's als suicidepreventie, stress en sociale veiligheid.

- In 2022 heeft de PO-Raad haar website vernieuwd. Gezonde School heeft nu haar eigen landingspagina met informatie over het programma en verwijzingen naar Gezondeschool.nl. Daarnaast is er via de verschillende sociale mediakanalen aandacht geweest voor de ontwikkelingen rondom Gezonde School. Hierbij kan onder andere gedacht worden aan berichten over het aanvragen van stimuleringsregelingen of verwijzingen naar evenementen. Daarnaast hebben de leden van de PO-Raad in 2022 een nieuwe strategische agenda ontwikkeld. Om hiertoe te komen was er een expertgroep School & Omgeving opgezet, waarin het thema gezonde leefstijl en Gezonde School op verschillende momenten is besproken. Hoewel werken aan een gezonde leefstijl niet expliciet genoemd staat in de strategische agenda, is dit thema gekoppeld aan de doelstellingen rondom onderwijskansen. Dit thema zal dan ook meegenomen worden in de nieuwe structuur binnen de PO-Raad van verenigingscommissies.

Samenwerking met Landelijke thema- en kennisinstituten

Net als in voorgaande jaren is ook in 2022 nauw samengewerkt met LOT-i in productontwikkeling, regelingen, deskundigheidsbevordering, deelname aan werkgroepen en aan de invulling en onderbouwing van de thema's van het programma Gezonde School. De LOT-i werkgroep jeugd heeft daarnaast input gegeven voor het jaarplan 2023. Er zijn werkafspraken opgesteld en er is een inspiratiesessie georganiseerd teneinde de samenwerking verder te versterken. Daarnaast zijn er drie fysieke bijeenkomsten georganiseerd met de trainers van de betrokken thema- en kennisinstituten met als doel het aanbod van Gezonde School, en de eigen professionalisering, te verbeteren. Er zijn met Trimbos en Pharos plannen opgesteld om Gezonde School beter te verbinden met de programma's Welbevinden op School en Helder op School. Dit is prettig want door deze samenwerking worden scholen eenduidig geïnformeerd en gestimuleerd met de thema's 'Welbevinden' en 'Roken, alcohol- en drugspreventie' aan de slag te gaan. Met het NCJ vindt ook periodiek afstemming plaats waarbij ontwikkelingen, kennis en inzichten worden gedeeld.

Bijdrage aan landelijke initiatieven ten behoeve van gezonde leefstijl op school

- Deelname aan de Landelijke initiatiefgroep van het Preventieakkoord ten behoeve van de gemeenteraadsverkiezingen.
- Gezonde School heeft gezorgd dat partnerorganisaties voor Gezonde School input hebben meegeven voor het koersdocument "Met daadkracht naar veerkracht" opgesteld door VNG.
- Gezonde School heeft een presentatie verzorgd bij de coördinatiegroep en de werkgroep netwerk gezonde mensen van de Roadmap Voeding en Gezonde Leefomgeving.
- Gezonde School heeft een bijdrage geleverd aan de lancering van het actieprogramma MIND US in aanwezigheid van Koningin Maxima en staatssecretaris Maarten van Ooijen.
- Gezonde School heeft deelgenomen aan de adviesraad platform Bewegend Leren.
- Gezonde School heeft deelgenomen aan een overleg over mentaal welbevinden op initiatief van de Kindertelefoon, 113 en anderen.
- Gezonde School was vertegenwoordigd bij de start van de Konings spelen.

- Gezonde School is lid van de landelijke Programmaraad Jong Leren Eten
- Gezonde School is betrokken bij de Beweegalliantie.
- Gezonde School maakt samen met Welbevinden op School onderdeel uit van de landelijk aanpak 'mentale gezondheid van ons allemaal'.
- Gezonde School was vertegenwoordigd bij een werkbezoek van staatssecretaris Maarten van Ooijen aan Gezonde Basisschool van de Toekomst. Met meerdere partijen wordt verkend hoe in gezamenlijkheid op te trekken om ervoor te zorgen dat meer scholen aan de slag gaan met gezonde voeding en meer bewegen.
- Er vinden periodiek gesprekken plaats tussen Gezonde School en Gezonde Kinderopvang waarbij stil wordt gestaan bij gedeelde uitvoeringsvraagstukken en hoe we meer naar buiten toe kunnen laten zien dat beide programma in het verlengde van elkaar liggen en het werken aan gezonde leefstijl een doorlopende ontwikkeling is.
- Daarnaast zijn er vele verkennende gesprekken geweest met hele diverse bedrijven en organisaties: met de Hartsstichting, Vereniging Sport en gemeenten, Samenwerkende Gezondheidsfondsen, Kinderrechten.nu, Stichting School en Veiligheid, IVN, de Alliantie Kinderarmoede, VNG, Buitenspelcoalitie, Mulierinstituut, Gloss Educatief en NJi.

Wat is de voortgang op het doel?

Wanneer bovenstaande activiteiten en resultaten worden bekeken in relatie tot het doel, blijkt het volgende:

De legitimiteit van het programma - als hèt kanaal richting het onderwijs als het gaat om het bevorderen van een gezonde leefstijl van leerlingen, studenten en medewerkers - is eind 2024 vergroot.

Doel 6

Het meten van legitimiteit is geen sinecure. Toch lijkt op het behalen van dit doel een begin gemaakt door de uitvoering van vele activiteiten in 2021 en 2022. Het aantal volgers op LinkedIn en Facebook is gestegen. De samenwerking met de kennis- en thema instituten is verstevigd door: samenwerking op actuele thema's, door afstemming over jaarplannen en optimalisatie van het scholingsaanbod. De onderwijsraden hebben in 2022 aandacht aan Gezonde School en het belang van aandacht aan gezondheidsbevordering in school besteed via eigen nieuwsbrieven, diverse werkgroepen en sociale mediakanalen richting hun achterban. Ook zijn de onderwijsraden een goede pleitbezorger voor de werkwijze en rollen van het programma richting landelijk beleid. Gezonde School heeft in 2022 weer gevraagd en ongevraagd haar expertise en kennis ten behoeve van lokale, regionale en landelijke initiatieven en organisaties kunnen delen. Expertise en kennis die ook wordt gevraagd en ingezet bij opstellen van landelijk beleid.

Een aandachtspunt bij het vergroten van de legitimiteit van het programma is de meetbaarheid. Het communicatieonderzoek van 2021 liet zien dat 60% van de primaire doelgroep een (beetje) bekend is met de Gezonde School-aanpak. De primaire doelgroep zijn de scholen die niet werken met de Gezonde School-aanpak. De wens binnen doel 6 is dat dit percentage in 2024 is gestegen en om dat te weten zal het communicatieonderzoek in 2024 moeten worden herhaald.

4. Conclusies en aanbevelingen

In 2022 hebben weer meer scholen in po, so, vo en mbo bij Gezonde School inspiratie en mogelijkheden gevonden om met de Gezonde School-aanpak aan de slag te gaan. In het programmaplan Gezonde School 2021-2024 zijn zes strategische doelen geformuleerd. Deze evaluatie laat de voortgang zien op deze doelen.

Eind 2022 werken ruim 3.300 scholen in het po, so, vo en mbo met de Gezonde School-aanpak. Dit komt neer op 39% van het totaal aantal scholen in Nederland. Dit zijn scholen die het ondersteuningsaanbod, de stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit of regeling Gezonde School-impuls in 2021 hebben ontvangen, een toekenning hebben gekregen voor het schooljaar 2022-2023 en/of een geldig vignet Gezonde School hebben. Het vo/vso is het best vertegenwoordigd in de groep scholen die werkt met de Gezonde School-aanpak. Van de deelnemende scholen heeft gemiddeld 38% de financiële middelen besteed aan kwetsbare doelgroepen zoals speciaal onderwijs, vmbo basis/kader en mbo entree/ niveau 2 studenten, waarbij het mbo veel aandacht had voor kwetsbare groepen en waarbij het percentage hoger was voor scholen die deelnamen aan de stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit dan het ondersteuningsaanbod.

Met het afsluiten van ronde 4 van de regeling 'Lekker naar Buiten' zijn er 1464 scholen al bezig geweest met activiteiten van het Jong Leren Eten programma. Van ronde 4 is bijna de helft van de scholen doorgedaan naar een regeling van Gezonde School.

De intensiveringen in 2022 hebben meer inzicht gegeven in wensen en behoeften van scholen en van Gezonde School-adviseurs door de uitvoer van meerdere verkenningen en de pilots Oriëntatie en Borging. Maar ook door productontwikkeling ten behoeve van de verankering in het lokale en regionale gezondheids(bevorderings)beleid, nieuwe en meer hybride scholingen. Deze inzichten hebben bijgedragen aan de start van een doorontwikkeling van de Gezonde School-aanpak zelf, met meer nadruk op leerling- en studentparticipatie en ouderbetrokkenheid.

Het professionaliseringsaanbod Gezonde School is in 2022 uitgebreid op basis van behoefte en wetenschappelijke inzichten. Het netwerk aan professionals die op of rondom scholen werken aan gezondheidsbevordering van de jeugd is in omvang toegenomen en het trainingsaanbod voor deze professionals is geoptimaliseerd.

In 2022 is de inzet van Gezonde School-activiteiten (erkende interventies voor de setting school) gestimuleerd door het visiedocument, het welkomstpakket voor interventie-eigenaren en de vernieuwde zoektool. De inzet van de Gezonde School-activiteiten door scholen die meededen aan het ondersteuningsaanbod ronde 2021 is dan ook sterk gestegen, 80% van deze scholen zet een Gezonde School-activiteit in.

De Gezonde School-aanpak wordt voortdurend verstevigd op basis van wetenschappelijke inzichten en actuele ontwikkelingen. Ook het vignet en bijbehorende thema's worden continu geactualiseerd.

Er is geen grote groei te zien in het aantal vignetten danwel themacertificaten. Wel is het percentage scholen dat hun vignet verlengt, in 2022 flink gestegen. In de meerderheid van de Nederlandse gemeenten zijn een of meerdere scholen met een vignet Gezonde School. Er zijn echter nog steeds gemeenten waar geen één school een vignet heeft.

Het gehele programma kreeg in 2022 een visuele opknapbeurt, een aanpassing aan logo en huisstijl. Ook is een nieuwe slogan geïntroduceerd. Het aantal volgers op LinkedIn en Facebook is gestegen.

Met de kennis- en thema instituten wordt samengewerkt in het aanbod van actuele thema's, door afstemming over jaarplannen en optimalisatie van het scholingsaanbod. De onderwijsraden hebben in 2022 aandacht besteed aan Gezonde School en het belang van gezondheidsbevordering in de school via eigen nieuwsbrieven, diverse werkgroepen en sociale mediakanalen richting hun achterban.

Het programma Gezonde School is goed vertegenwoordigd in allerlei landelijke overleggen en initiatieven ter bevordering van een gezonde leefstijl bij kinderen en jongeren, wat ten goede komt aan de legitimiteit van het programma. Gezonde School wordt gevraagd om haar expertise en netwerk te delen ten behoeve van landelijk beleid en lokale implementatie.

Concluderend is te zien dat in 2022 voor alle doelen relevante activiteiten zijn uitgevoerd die bijdragen aan het behalen van de doelen in 2024. Er worden in dit tweede programmajaar wel een aantal risico's zichtbaar, denk aan de capaciteit van GGD'en voor het benaderen van nieuwe scholen en gemeenten of de begeleiding in borging, de meetbaarheid van de legitimiteit van het programma en het beperkte inzicht in wat er gebeurt op scholen die niet zijn aangemeld bij Gezonde School. Ook komt uit de verschillende uitvragen bij de betrokken professionals hetzelfde beeld naar buiten: de administratieve handelingen voor scholen zijn groot. Hieronder volgen enkele aanbevelingen voor het programma ten behoeve van de optimalisatie.

Aanbevelingen

- verken en bespreek mogelijkheden om de 40% te behalen

Dat Gezonde School nu al 39% van alle scholen in Nederland heeft bereikt, betekent niet dat het doel al behaald is. Dit is het eerste jaar dat het aantal vignetten en themacertificaten een daling laten zien. Het huidige hoge percentage is mede ontstaan door de financiële mogelijkheid in 2022 om meer scholen toe te kennen in het ondersteuningsaanbod en de stimuleringsregeling Gezonde Relaties en Seksualiteit. Om het huidige percentage te behouden moeten er jaarlijks minimaal 900 scholen het ondersteuningsaanbod worden toegekend en meer dan 600 scholen de stimuleringsregeling Gezonde Relaties & Seksualiteit krijgen. Ook zal het huidige aantal scholen met een vignet deze moeten verlengen om ook daar geen terugval te krijgen. Het zou goed zijn om met de financierende ministeries en opdrachtgevers deze noodzakelijke feiten te bespreken om in 2024 te voldoen aan het eerste strategische doel van het programma¹⁷.

---

¹⁷ Het eerste strategische doel is medio 2022 verruimt naar 40% van de scholen in Nederland

- wees realistisch over behalen doelen NPA

Daarbij aansluitend, een van de doelen van het Nationaal Preventie Akkoord (NPA) is om in 2040 op alle scholen in Nederland een Gezonde School-coördinator te hebben. Dit doel kan niet worden behaald in de huidige vorm van het programma. Het is belangrijk om in 2023 het gesprek over dit NPA-doel te bespreken met alle belanghebbenden en financierende ministeries en te verkennen wat nodig is om de gewenste opschaling te realiseren. Daarbij kan gedacht worden aan een mogelijkheid om met het programma Gezonde School te focussen op de scholen die dat het meest nodig hebben. Afhankelijk van de beschikbare middelen kunnen bepaalde scholen gerichter worden benaderd.

- verken waarom scholen zich terugtrekken uit regeling

Er zijn nog steeds scholen die zich halverwege terugtrekken uit een regeling. Hierdoor kunnen gereserveerde financiële middelen niet uitgekeerd worden en is er een onderbesteding van gelden binnen het programmajaar. Het verdient aanbeveling om te onderzoeken waarom scholen zich terugtrekken en of deze scholen al in een eerder stadium te signaleren zijn.

- beperk de administratieve last voor scholen

De Gezonde School-adviseur helpt scholen om te werken aan gezondheidsbevordering en het stimuleren van een gezonde leefstijl bij leerlingen en studenten. Zijn of haar kennis en vaardigheden om dit te doen is uniek en waardevol; evenals het feit dat de Gezonde School-adviseur het eerste aanspreekpunt is voor scholen. Maar de inzet van de toegewezen ondersteuningsuren van deze professional moeten niet opgaan aan vragen van scholen over de werkwijze van aanvragen van regelingen of vignetten of administratieve ondersteuning daarbij. Derhalve is het van belang om de administratieve last bij het aanvragen, verantwoorden, evalueren en factureren van regelingen voor scholen te verminderen en te vereenvoudigen, zodat scholen minder vaak met administratieve vragen bij de Gezonde school-adviseur aankloppen.

- bespreek behoefte meer niet-gelabelde middelen voor GGD'en

De Gezonde School-adviseurs hebben in de brede uitvraag een duidelijke wens uitgesproken om meer op maat te werken met beginnende en gevorderde scholen en om dit te doen vanuit additionele, niet aan scholen gebonden, gelden. Het verdient aanbeveling om met opdrachtgevers en financiers de mogelijkheden voor meer algemene gelden te bespreken danwel mogelijkheden voor additionele financiering van inzet Gezonde School-adviseurs meer specifiek te verkennen met gemeenten. Het is belangrijk dat er rekening wordt gehouden met hoe we op de lange termijn zoveel mogelijk continuïteit kunnen bieden aan scholen.

- ontwikkel representatieve onderzoeksmethode voor inzicht alle scholen in Nederland

Het scholenpanel is ondanks verschillende wervingsactiviteiten van de afgelopen jaren nog steeds niet representatief voor de doelgroep. Het panel geeft iets inzicht in uitdagingen en wensen van scholen maar heeft slechts een kleine signaalfunctie. Verdiepend opvolgend onderzoek naar wensen en behoeften van scholen is daarbij altijd nodig. Ook is onvoldoende bekend welke scholen na beëindiging van een regeling of een aflopend vignet nog steeds de kwaliteit van werken van de Gezonde School-aanpak aanhouden en of er sprake is langdurige borging – ook zonder vignet. De huidige vrijblijvende registratie door scholen via platformen van Gezonde School is niet toereikend om inzicht te verkrijgen

in werkwijze van deze scholen. De digitale procestool had het scholenpanel kunnen vervangen, evenals de omvangrijke evaluatievragenlijsten welke nu worden afgenomen na inzet van de regelingen. Ook zou de tool laagdrempelig adviserend kunnen zijn voor scholen die niet meedoen met een regeling of geen vignet hebben en zo dus veel meer inzicht geven in de stand van zaken van werken aan gezondheidsbevordering van alle scholen in Nederland. Het zou goed zijn om in samenwerking met VWS en OCW te verkennen wat nodig is om een digitale procestool of structurele representatieve onderzoeksmethode te realiseren welke bijdraagt aan beter, continue en adequaat inzicht van scholen die integraal, structureel en zo mogelijk planmatig werken aan gezondheidsbevordering en een gezonde leefstijl van leerlingen en studenten.

- optimaliseer en digitaliseer het brede professionaliseringsaanbod

Het professionaliseringsaanbod van het programma is verdiept en verbreed. Het nieuw ontwikkelde aanbod scoort hoger dan de bestaande. Het streven was om een 8 te halen als waardering voor alle scholingen, dat is dit jaar niet gelukt, maar een 7,5 zit daar niet ver onder. Wanneer het programma vast wil houden aan het gemiddelde van een score 8 dan verdient het aanbeveling om actie te ondernemen op de resultaten uit de evaluaties en alle onderdelen van het aanbod te optimaliseren. Om het totale professionaliseringsaanbod beter zichtbaar én toegankelijk te maken voor de verschillende doelgroepen, is de ontwikkeling van een centrale digitale vindplaats noodzakelijk. Hier kunnen beginnende en ervaren professionals terecht voor relevante trainingen en webinars, én kunnen zij kennis opdoen en zich laten inspireren door e-learnings en podcasts. Daarnaast zal het programma zich moeten gaan oriënteren op de vraag hoe het professionaliseringsaanbod doorontwikkeld kan worden zodat er aandacht is voor het versterken van de competenties van (onderwijsprofessionals) in en om de school, die nodig zijn om vanuit een bredere blik op preventie en gezondheid en vanuit een gezamenlijke lokale agenda op een meer innovatieve wijze aan de slag te gaan met gezondheidsbevordering van de gezondheid van de jeugd en jongeren.

- breng lokale en regionale samenwerkingen beter in kaart

Met het oog op een meer structurele inzet op gezondheidsbevordering en een gezonde leefstijl via het onderwijs is het van belang om meer inzicht te krijgen in de opgave van het onderwijs, GGD'en en gemeenten. Lokaal maar ook regionaal kan het afstemmen van deze opgave bijdragen aan een meer constructieve en gedragen samenwerking. Het lokaal of regionaal in kaart brengen van de samenwerking tussen onderwijs en gemeente én onderwijs en GGD kan hierbij helpend zijn.

- optimaliseer doelen en het evaluatieproces voor een volgende programmaperiode

In 2021 zijn de strategische doelen in gezamenlijkheid vastgesteld door programmateam en opdrachtgevers. De onderliggende SMART subdoelen helpen bij het vaststellen van de voortgang. Toch blijft een goed zicht op voortgang en succes van het gehele programma Gezonde School lastig. Zeker met het uitblijven van de digitale procestool. Het ophalen en verwerken van alle data blijft hierdoor een langdurig, omvangrijk en kostbaar proces. Voor een volgende programmaperiode is het goed om minder en meer concrete doelen te formuleren welke eenvoudig meetbaar zijn zodat gericht gestuurd kan worden op optimalisatie, resultaten van het programma beter zichtbaar worden en het proces van evaluatie en voortgangsrapportages eenvoudiger en minder kostbaar wordt.